dumitru ignat

PHOENIX 1KM

junimea

PHOENIX : 1 Km

Redactor : VICENȚIU DONOSE
Tehnoredactor : MIHAI BUJDEI

Apărut 1982. Format 70×100/32. Coli tipo 3.
Bun de tipar la 18.XI.1982.
Editura Junimea, strada Gheorghi Dimitrov, 1.
IAȘI — ROMÂNIA

Tipărit sub cd. 5 096/982 la
ÎNTREPRINDEREA POLIGRAFICĂ
BACĂU
strada Eliberării nr. 63.

Lucrarea este tipărită pe hîrtie fabricată
de C.C.H. „Călărași"

DUMITRU IGNAT

PHOENIX 1 KM

— proze fantastice —

IAȘI JUNIMEA 1982

Coperta : AURELIAN ILIE

LA „MEȘTERUL TIMPULUI"

Orașul părea pustiu, dar senzația asta îi era dată — încercă să-și explice — nu pentru că nu s-ar fi aflat nimeni pe străzi, putea fi zi de sărbătoare, cînd oamenii se scoală mai tîrziu — soarele nici nu răsărise — ci mai degrabă de ecoul ciudat al pașilor (de aceea și întoarse de cîteva ori capul, să vadă dacă nu e nimeni în urma lui), ca și cum zgomotul atingea puncte foarte îndepărtate, revenind mereu, mereu în spate, multiplicîndu-i, în acest mod straniu, prezența. Pînă în piață merse totuși decis și fu chiar puțin mirat, parcă urmase sfatul cuiva, insinuat nebănuit în subconștient. Se opri și privi în jur, încercînd să recunoască vreun element arhitectonic sau altceva, care să-i permită să distingă, cît de vag, unde, în ce localitate se afla. Nimic din ce vedea însă nu avea ceva deosebit și își dădu seama că — fie ce-o fi — va trebui să bată în vreo ușă și să întrebe unde se găsește.

Și atunci auzi sunetul... Era ca și cînd o orchestră uriașă ar fi pus, o singură dată, într-o singură vibrație, notele unei simfonii întregi și strigătul acesta îl covîrși fizic, parcă dizlocîndu-l, dizolvîndu-i orice urmă de voință. Apoi, ca un zbor de pasăre, sau ca cercurile tot mai difuze ale suprafeței unui lac unde a căzut o piatră, sunetul se stinse și totul reveni la nemișcarea care, ea însăși,

îl tulburase atît de mult pînă atunci. Întoarse capul și abia acum observă, pe clădirea veche și înaltă, deasupra ușii, o firmă pe care o mînă nu prea sigură scrisese cu voite contorsionări, sub desenul neclar, reprezentînd ceva ce putea fi și un ceasornic : „Meșterul Timpului". Apăsă într-o doară pe clanță și ușa se deschise. Intră.

Încăperea era mare, și, cu excepția cîtorva mese asupra cărora stăteau aplecați, lucrînd, cîțiva oameni, singurele mobile, dacă pot fi denumite așa, erau ceasornicele. Erau ceasuri de toate tipurile și de toate dimensiunile, cu arătătoare lungi și subțiri sau scurte, cu desene grotești, care umpleau cavitățile cifrelor indicatoare și spațiul dimprejurul axurilor lor, și toate, lucru ce-l observă imediat și care-l ului, ticăiau sincron, diferențiindu-se doar prin înălțimea și timbrul sunetului bătăii. Înțelese că ceea ce auzise în piață, cu puțin înainte, era unanima lor marcare a orei.

Cei care stăteau la mesele dispuse aproape semicircular nu ridicaseră capul, probabil nu erau curioși să vadă cine intrase și doar omul cărunt de la masa din mijloc, opusă ușii, își potrivi ochelarii și-l examină indiferent. Făcu un semn și doi tineri aduseră o masă pe care o așezară închizînd jumătatea de cerc după care erau dispuse celelalte. Apoi se întoarseră la locurile lor, două umbre, reluîndu-și, aplecați, lucrul.

— Tu vei lucra aici — spuse Meșterul. Patul tău e în camera de sus, acolo vei și mînca, nu e nevoie să mai ieși în oraș.

* * *

Nu-şi mai amintea de cînd venise şi chiar amănuntele sosirii lui la „Meşterul Timpului" se estompaseră. Deprinsese repede meşteşugul, integrîndu-se celorlalţi. La început întrebase unde se găsea, ce rost au toate cîte le făceau, dar ceilalţi îl ocoliseră, indiferenţi. Se adresă atunci Meşterului, care-l ascultă înclinîndu-şi îngăduitor capul la toate întrebările şi-i răspunse, ridicîndu-se — semn că întrevederea se terminase — că va afla totul la vremea potrivită. Cu trecerea egală a zilelor deveni tot mai închis, chiar şi curiozitatea i se stinse şi, cu ultime vagi încercări de a gîndi, îşi închipui că va ajunge la automatismul mut al celorlalţi. Şi veni şi ziua în care nici strigătul de oră încheiată al ceasurilor din încăpere nu-l mai tulbură şi nici un gînd nu-i umbri, cu înfiorarea lui, indiferenţa.

În seara acelei zile, la terminarea lucrului, Meşterul îi făcu semn să-l urmeze. Îl ascultă absent şi se aşeză pe scaunul pe care i-l indicase.

— Astăzi ţi-ai terminat ceea ce s-ar chema ucenicia la noi. Îţi voi spune cîteva lucruri — nu totul — deşi nimic nu mai poate prezenta pentru tine vreun interes, pentru că acum eşti dincolo de curgerea timpului, unde nimic nu are vreun sens înregistrabil şi succesiunea a orice nu e decît o infinită dar repetabilă schimbare a poziţiei acelor ceasurilor. Dar, cum îţi spuneam, să ştii asta nu mai are nici o importanţă. De aceea vei putea să îndeplineşti şi cealaltă misiune a noastră, care este întorsul ceasurilor. Existenţa locuitorilor oraşului — nu puteai să-i vezi cînd ai venit, iar acum asta nu mai are nici un rost — este hotărîtă de ceasurile

pe care te-ai obișnuit să nu le mai iei în seamă. Ele se întorc o singură dată, toate cu o singură cheie, asta mare pe care o vezi, exact la jumătatea nopții. Începînd din noaptea asta tu vei întoarce ceasurile. Du-te !

Nu avu nici o reacție și nici nu-și imagină că ar putea avea vreuna. Se ridică, luă cheia și plecă în încăperea ceasurilor. Nu era nimeni acolo, toți dormeau în camera de la etaj. Introduse cheia în orificiul ei și se așeză la masa Meșterului, așteptînd. Adormi.

*

* *

Cînd deschise ochii încercă o vagă neliniște. Privi ceasurile și le văzu pe toate oprite la miezul nopții. Trebuia să folosească cheia, poate mai de mult, cine știe cît stătuseră oprite, așezîndu-se piedică timpului. Se precipită și încercă să răsucească cheia, dar întîmpină rezistență. Își încordă atunci toate puterile și izbuti să înfrîngă împotrivirea arcului. În clipa aceea un strigăt îl asurzi, încremenindu-l. Pe uși năvăliră ceilalți, împreună cu Meșterul. Se uitară la limbile ceasurilor și apoi la el, din ce în ce mai înspăimîntați. Atunci privi și el la ace și înțelese, odată cu năvala miilor de gînduri care acum, prima oară după atîta timp, îi săgetau creierul, înțelese că răsucise invers arcul, determinînd acele tuturor ceasurilor la o mișcare înapoi, care-și mărea neîncetat viteza. Se repeziră la el urlînd și atunci se aruncă prin ușă, fugind în piața acum plină de oameni care strigau îngroziți și fără șir, neînțelegînd nimic. Se amestecă în vîrtejul acela de cataclism, lovit de mille de locuitori — îi

vedea, în sfîrșit! — livizi și alergînd în toate părțile, fără țintă precisă. Deodată se simți ciudat de ușor, de parcă-și pierdea materialitatea trupului, și observă că toți cei care alergau își modificau înfățișarea, întinerind și apoi devenind tot mai mici. Atunci știu că mișcarea inversă a acelor ceasornicelor îi întorcea pe toți pe calea contrară evoluției lor și că el urmează același drum. Se micșora mereu cu o viteză ametitoare. Prin fața ochilor îi fluturară acum imagini din copilăria lui și mai avu timp, înainte de a trece Dincolo, s-audă cum se prăbușește, cu un zgomot asurzitor, orașul întreg.

UN FRAGMENT DE VEȘNICIE

Indiferent de anotimp, îmi place să privesc marea, necontenita cadență a valurilor care povestesc întîmplările fără număr petrecute deasupra ori dedesubtul acestui mozaic lichid și schimbător. Sigur, este o impresie. Dar pentru cel care a stat pe nisipul țărmului și a ascultat murmurul fără oprire, îi este mai lesne să înțeleagă că marea poate spune la nesfîrșit istoriile ei de necrezut.

Pentru a intra într-o stare de astfel de receptivitate, caut țărmurile puțin umblate. Prezențele străine și multe perturbă cursul interior al impresiilor. Eram singur, așadar, în acea primăvară a excursiei mele în Grecia, singur pe malul priponit de stînci netezite de timp și de valuri. Stăteam pe un pietroi cioplit ca un fotoliu și priveam reflexia în apă a cerului superb de dimineață.

Am auzit zgomote de pași, înăbușite de nisip. Un bătrîn, probabil pescar, se apropie de țărm și se așează la poalele unei stînci. M-a privit în treacăt și apoi nu mi-a mai acordat nici o atenție. Mi-am reluat și eu contemplarea întreruptă.

— Atenție, domnule !

Am tresărit. Bătrînul părea agitat și-mi arăta cu mîna întinsă orizontul. N-am văzut nimic, dar m-a frapat imediat culoarea schimbată, acum cenu-

şie, a mării. Suprafaţa apei nu era încreţită de nici un val, iscînd impresia unei magme solidificate. În zare începea să capete relief un punct întunecat, care deveni pată. Pata se lăţi, apoi din ceţurile ei prinse contur o navă, a cărei imagine creştea pe măsura apropierii. Distingeam acum bine totul. Era o ambarcaţie veche, cu vîsle, suplă. Se apropiase la nu mai mult de o sută de metri. Cei din navă vîsleau concentraţi. Goi pînă la brîu, li se vedeau muşchii umflîndu-se de efort. În capătul depărtat de ţărm, stătea, în picioare, un bărbat înalt, cu mîna ridicată ca pentru un semnal. Vîslele nu tulburau deloc apa, nu se auzea nici un plescăit de stropi.

— Argo, şopti pescarul. Argo !

Nava nu mai avea mult pînă la ţărm, cînd în aer şi în apă se petrecu o mişcare ciudată. Totul deveni dintr-o dată fosforescent. Respiram greu, cu senzaţia că o energie enormă trebuie să se descarce dintr-o clipă într-alta. Lumina crescu, orbitoare, apoi intensitatea ei scăzu şi strălucirea redeveni solară. Cînd ochii se obişnuiră, am văzut corabia depărtîndu-se.

Apa avea aceeaşi încremenire de lavă pietrificată. Continuam să privesc vasul şi atunci mă izbi evidenţa unui fapt ce nu-l remarcasem la apropierea lui, poate din cauza surescitării. Îndepărtarea corabiei era normală. Dar apropierea avusese ceva nefiresc. De parcă cineva ar fi filmat plecarea şi apoi ar fi derulat filmul invers. Mişcările vîslelor erau, şi la venire, ca şi cum trebuiau *să îndepărteze* nava. Şi toate gesturile, cele ale sosirii şi cele ale plecării, aveau o simetrie impecabilă, a cărei axă în timp era momentul luminii strălucitoare.

Nava devenise un punct întunecat la orizont, apoi dispăru. Pe nesimțite, apa recăpătă culoarea verde-întunecat și valurile își reluară poemul lor dintotdeauna.

— Dumneavoastră sînteți un martor întîmplător, rosti pescarul apropiindu-se. Eu văd toate acestea în fiecare primăvară, în aceeași zi. N-am putut găsi explicații. Dar nava pe care ați văzut-o e fără îndoială Argo cea veche.

— De unde știți ?

— Circula, mai demult, o legendă. Acum o cunosc foarte puțini. Știți povestea lui Iason și a argonauților ?

Am înclinat din cap, confirmînd.

— Cunoașteți, se vede, ceea ce scrie în cărți. La noi se spune că, după putrezirea vechii Argo, Iason, care nu murise, a dorit să mai vadă o dată țărmurile atîtor întîmplări. A construit o nouă navă, a botezat-o Argo și a plecat, chiar din acest loc, spre Pontul Euxin. Dar abia s-a îndepărtat de țărm că s-a produs din senin un fel de furtună, o lumină ca cea pe care ați văzut-o și nava a dispărut pentru totdeauna ; nu s-au găsit niciodată resturi de lemn, vreo urmă cît de neînsemnată. După ani, oamenii au observat că, într-o anumită zi a primăverii, o navă, Argo, face, venind și plecînd, aceleași manevre ciudate și înșelătoare. Dar corabia este în lumea morților. N-a răspuns nici unul de pe Argo la strigătele celor aflați pe țărm. Nici o altă ambarcație nu s-a putut apropia de ea, pentru că în apele peste care plutește nava lui Iason nu poate naviga nici un alt vas. Încet-încet, din frică superstițioasă ori din cauză că portul și navigația s-au mutat în altă parte, părăsind locurile

acestea, oamenii au dat uitării şi legenda şi întîmplările ce se repetă într-o aceeaşi zi a fiecărei primăveri.

Bătrînul privi încă o dată, lung, marea, orizontul, clătină din cap şi întorcîndu-se greoi, plecă. L-am urmărit depărtîndu-se. Am rămas apoi ore întregi nedumerit fără să pot găsi o explicaţie care să mă convingă, pe mine, om trecut prin educaţia ştiinţelor pozitive.

Mărturisesc că ziua aceea de primăvară mi-a rămas în minte multă vreme. Cu trecerea anilor, imaginea ei a început să se estompeze şi, în lipsa oricărei explicaţii, am hotărît că fusesem victima unui miraj marin. Adoptînd ipoteza aceasta, uitarea a venit repede şi a doua Argo a fost îngropată sub noianul evenimentelor mari şi mici.

Întîmplarea care intrase atît de neprevăzut în viaţa mea n-avea însă să se încheie în acest fel liniştitor. Destinul îmi rezervase o surpriză, dar şi o explicaţie, oricît de fantastică, totuşi o explicaţie.

Marea mă ademenea mereu şi într-o toamnă mă aflam pe o plajă ignorată de turişti, pe malul care odinioară fusese locul de exil şi restrişte pentru marele poet latin. Pe plajă era un singur bărbat, tînăr, care ţinea alene o undiţă. Se înserase. Stelele se adunau în alcătuiri pitoreşti. Totul era atît de liniştit şi dintr-o dată am avut senzaţia că repet o întîmplare mai veche. Ca şi cînd ar fi ştiut că aştept o confirmare, bărbatul cu undiţa se întoarse spre mine şi-mi spuse ca unui cunoscut dintotdeauna.

— Aşteptaţi corabia, domnule ? Iat-o, priviţi !

Ţărmul din Grecia, bătrînul pescar, Argo, toate îmi năvăliră în minte deodată, cu limpezirea fap-

tului petrecut ieri. Am privit marea. Își schimbase culoarea, căpătînd același știut aspect de lavă înghețată. La orizont o pată neagră creștea, căpătînd mereu mai clare și cunoscute conture de navă.

— Argo, am șoptit. Argo !

— Așadar, ați așteptat-o, într-adevăr...

Toate care au urmat s-au petrecut după un riguros protocol de vis. Înainte de a ajunge la țărm, vasul, marea, cerul se pierdură într-o orbitoare strălucire rece. Apoi vasul se îndepărtă cu aceleași mișcări nefirești, îndărăt, ale vîslașilor. O explicație de necrezut mi se formulă în minte, dar am cenzurat-o imediat.

— De ce spuneți că e Argo ?

I-am istorisit tînărului meu tovarăș toată întîmplarea de pe țărmul Greciei.

— Bunicul a fost marinar, zise. Acum locuim, toată familia, într-un oraș de munte. Bunicul venea, în fiecare toamnă, aici, pe țărmul acesta. Acum e bolnav și m-a trimis pe mine să văd sosirea corăbiei. El crede că e vorba de o tulburare a timpului, că nava vine și pleacă în alt timp. E întărit în această idee și de faptul că păsările care s-au nimerit întîmplător deasupra navei, în momentul în care aceasta își schimba mersul, își pierdeau penele, devenind pui și dispăreau apoi cu totul. Ca și cum timpul ar merge invers.

L-am aprobat în tăcere. Așadar ideea mea de necrezut era singura ce explica satisfăcător situația.

— Da, am continuat cu voce tare. Atunci, la plecare, Argo a intrat într-o altă dimensiune a timpului, și-a făcut drumul la capătul căruia n-a ajuns niciodată și s-a reîntors, datorită schimbării sensului timpului. Și așa mereu, pentru că în acest

caz e vorba de un fel de timp-pendul, nu pot să exprim altfel mai limpede, iar amplitudinile acestui pendul sînt aici și acolo, pe țărmul Eladei. Iason și ai săi sînt condamnați la veșnicie, mai bine-zis la un fragment de veșnicie, între un început de drum și o debarcare niciodată îngăduită. Observația bunicului dumitale privind păsările îmi întărește încrederea în această explicație.

Am părăsit plaja făgăduindu-mi să revin acolo în aceeași zi a fiecărei toamne, pentru a descifra multele semne de întrebare ale acestei enigme și pentru a revedea pe Argo în neabătutul ei drum, prizonier într-un fragment de veșnicie.

POATE ELDORADO

— Așezarea, după cum vezi, e foarte departe de alte localități. Izolarea se datorește și acestor drumuri dificile, mai bine-zis cărări, pe care, ca să le străbați, îți trebuie vigoare trupească și îndîrjire. Așa erau locuitorii de aici. Dar mai bine să-ți povestesc ce s-a întîmplat atunci. Totul mi-a rămas gravat în memorie cu limpezime de cristal. Cînd privesc casele și pieţele aceste pustii, mi se pare că tăcerea nu-i decît un somn adînc și doar un singur semnal ar putea umple totul cu mișcare și larmă. Ascultă !

Oamenii locului își vedeau de îndeletnicirile lor. Bărbații lucrau sau sporovăiau la asfinţituri, femeile pregăteau eterne prînzuri și cine, copiii își zbenguiau senini libertatea lor de păsări la primele aripi. Părea că nimic n-ar putea scoate așezarea dintr-un ritm de viață al ei, statornicit dintotdeauna. Într-o zi, însă, poposi în așezare un străin. Era obosit, dar vesel. Le vorbi oamenilor, cîntînd ușor silabele, despre drumul lui lung, care ţintește un loc de peste munții din zare, unde s-ar fi descoperit multe bogății ale pămîntului. Oamenii l-au ascultat tăcuți, clătinînd din cap o aprobare indiferentă. Străinul mai rămase cîteva zile, apoi dispăru.

Trecerea lui s-ar fi uitat repede, dar într-o dimineață, o familie din cele mai sărace își încărcă avutul și plecă spre ținutul arătat de străin. În urmă, peste cîteva zile, o altă familie și apoi alta. Plecară și cîteva familii bogate, iar cu unul din transporturi părăsiră așezarea preotul și primarul. Localitatea se golea cu fiecare zi. De la prima plecare trecuseră cîteva săptămîni, dar nici una dintre rudele celor plecați nu primi vreo veste. Și totuși, mereu alții porneau în acest inexplicabil exod.

Ai mei nu comentau în nici un fel plecările și nici nu arătau prin vreun semn că ar fi dorit să urmeze calea celorlalți. Rămăseserăm printre ultimii, cînd pe adresa părinților mei sosi o scrisoare. N-au putut descifra numele și adresa expeditorului, dar aflară că erau și ei chemați în ținutul de dincolo de munți, unde toți cei plecați întemeiaseră, în locuri bogate, o nouă așezare. Părinții se retraseră pentru a se sfătui, apoi ne-au anunțat și pe noi, copiii, că vom pleca, a doua zi în zori.

S-au culcat toți. Numai eu am rămas treaz, gîndindu-mă la drumul ce-l vom face și, mai ales, la scrisoarea aceea enigmatică, cu peceți de ceară. N-am dormit toată noaptea și la prima rază de soare m-am îmbrăcat încet — ceilalți dormeau încă — am luat scrisoarea și m-am furișat într-o casă părăsită din apropiere. I-am mîngîiat pecețile și am silabisit îndelung conținutul fără să înțeleg mare lucru. Cînd m-am întors acasă, totul era pustiu. Ai mei plecaseră cu o inexplicabilă și stranie grabă. Am început să strig, să plîng. În toată așezarea nu mai era nimeni. Într-un tîrziu, m-am li-

nistit. Mi se făcuse și foame. Am coborît spre localitatea cea mai apropiată și — restul îl știi. Și uite abia acum, după atîția ani, am revenit aici, cu dumneata, care mi-ai părut înțelegător și demn de încredere. Ceilalți poate ar fi rîs sau nu m-ar fi crezut.

— N-ai mai încercat pînă acum să dai de urma lor ?

— La ce bun ? E adevărat, am scris autorităților din localitățile de dincolo de munți, dar mi s-a răspuns că n-au venit niciodată străini pe acolo. Poate că au murit toți pe drum. Mulți din cei care nu i-au cunoscut pe oamenii ce au locuit aici au spus despre ei și despre așezare că ar fi fost urmăriți de un blestem. Eu însă știu că nimic din toate acestea nu e adevărat. Mai degrabă cred că există, uneori, un fel de migrație, ciudată dar fundamentală, în alt timp și spațiu, așa cum apele își schimbă albia sau cum constelațiile își modifică înfățișarea și strălucirea.

Însoțitorul meu tăcu și-mi întinse scrisoarea. M-am așezat pe o piatră, s-o citesc, în timp ce el se duse să vadă locurile de altădată. Am citit și am stat apoi, meditînd, la aceste și la alte lucruri ce ne depășesc înțelegerea. Se lăsa seara. Însoțitorul meu nu se întorsese. L-am strigat cîtva timp, dar nu mi-a răspuns. Nu cunoșteam locul, așa că am plecat spre orașul meu. M-am întors chiar a doua zi, cu un grup de prieteni, cărora le-am povestit, pe drum, toate cîte le știam. Am ajuns în locurile unde mă adusese însoțitorul meu din ajun, dar nu se mai vedea urma nici unei așezări. Am căutat în-

delung, răscolind împrejurimile, fără nici un rezultat. Prietenii se uitară la mine, apoi schimbară între ei priviri clătinînd din cap a îndoială. Aş putea crede că totul nu fusese decît un vis sau că zăgazul minţii mele s-a rupt, dar nu poate fi adevărat. Pentru că mai am încă în mînă această scrisoare ciudată, cu peceţi de ceară, care mă cheamă, mă cheamă...

UN SEMN DIN MIT

— Profesore, spuse cercetătorul după ce-şi declină identitatea, ajută-mă să lămuresc ce-i cu legenda care stăruie în satul vostru.

— Care, că-s mai multe.

— Dar numai una se întîlneşte doar aici, la voi. Asta cu lupii deveniţi cîini.

— Să v-o zic ?

— O ştiu. Poate cîteva amănunte să-mi lipsească. Uite : în fiece an, într-o noapte anume, cunoscută doar de unii, oamenii satului se adună într-o peşteră din vecinătate, „peştera lupilor". La lumina focurilor de vreascuri apar lupii, care, într-acea noapte şi numai atunci, sînt domesticiţi. Oamenii i-aduc la casele lor şi nu se cunosc alţi paznici mai credincioşi.

— Cam atît ştiu şi eu.

— Să nu-ţi închipui, profesore, că-mi fac treaba de mîntuială. Sînt un cercetător cu experienţă. Ideea mea — şi-a altora — întărită de mii de observaţii, e că în spatele fiecărei legende stă un fapt real, un adevăr. Că-l aflăm noi filtrat şi modificat şi aureolat şi cum vrei, e altceva. Cine însă se străduieşte află, cu puţină intuiţie, adevărul sublimat în legendă.

Sînt, aici la voi, de cîteva zile. Am umblat prin împrejurimi şi-am găsit şi peştera — peştera lupi-

lor. Sînt niște desene rupestre de tot interesul acolo. E și de mirare că locurile n-au fost cercetate mai demult. M-am uitat prin curțile oamenilor și-am văzut cîinii. Sînt veritabili lupi. Și să nu-mi spui că e o creșcătorie de cîini-lupi prin preajmă de unde se aprovizionează consătenii dumitale.

Am încercat să aflu detalii, am pus întrebări meșteșugite, dar oamenii, dealtfel volubili, se fac că n-aud cînd vine vorba de subiectul ăsta. N-am descoperit nimic mai mult decît atît cît ți-am spus. Și mi-am zis că dumneata și numai dumneata îmi poți da sprijinul ce-mi trebuie. Ești din partea locului, dar și om trecut prin școli și cultură.

— În casa de alături locuiește tata. I-ai văzut cîinele ? Ei, bine, nici el nu mi-a mai amintit de povestea asta după ce m-am întors de la școli. „Ce-ți trebuie să știi ? zice. Tu ai cărțile și învățătura ta". Și să nu-ți închipui că tata are spaime și rețineri... superstițioase. Dar toți preferă să considere istoria asta un secret, o convenție a lor. Proprietatea lor, dacă vrei, inalienabilă, că se poartă cuvîntul.

— Și nu m-ajuți ?

— Ba da. După cîte mi-amintesc din copilărie, noaptea cu lupii e a primei zile de vineri din octombrie. Veniți atunci și vom vedea.

*

* *

Peștera avea o răcoare plăcută. Cercetătorul urmărea cu murmure expresive desenele zgîriate pe pereții de piatră.

— Ne vom așeza aici, zise profesorul arătînd o scobitură largă, aproape de tavan. Să nu ne vadă sătenii.

Se cățărară cu dificultate, dar scobitura, încăpătoare, îi ferea de orice ochi bănuitor.

Se făcu repede întuneric. Nu după multă vreme se auziră pași. Cîțiva săteni intrară. Curînd, lumina focului le răstignea umbrele pe pereți.

La miezul nopții se auziră dintr-o dată urlete. În scobitura lor, intrușii simțiră fiori. La intrarea peșterii sclipeau nenumărate lumini stranii, ochii fiarelor. Dar nici una nu pătrundea înăuntru.

Urletele și vînzoleala lupilor durară cîteva ore. Apoi, tot atît de brusc, încetară și luminile se risipiră în toate părțile.

— Ce s-a întîmplat? — se întrebară tulburați sătenii, care stătuseră într-o nemișcată așteptare tot timpul.

— Au simțit ceva străin, sugeră unul.

Ridicară torțele, dar nu găsiră nimic. Cei doi se făcuseră una cu pereții scobiturii.

Sătenii plecară. După o vreme coborîră și cei doi.

— N-a fost cum am crezut, deschise vorba cercetătorul. Totuși povestea e adevărată. Ce căutau atîția lupi la intrarea în peșteră? Nu cumva să fi fost noi cauza...

— Poți fi sigur de asta, hotărî profesorul. Dealtfel, ce rost ar fi avut toată tăcerea oamenilor?

Intrară în sat, fiecare cu gîndurile lui. Îi însoți tot drumul o liniște nefirească, a cărei cauză n-au înțeles-o imediat.

— Trebuie să plec. Poate la anul s-avem mai mult noroc.

— Așa să fie! răspunse profesorul.

Se despărțiră strîngîndu-și mîinile.

Gara era la vreo doi kilometri de sat. Cercetătorul porni pe jos. Mersul îi stimula meditația.

Făcuse deja cîteva sute de metri cînd dintr-o dată înțelese cauza liniștii neobișnuite cu care-i întîmpinase satul. Se-ntoarse.

Pe drumul din fața școlii stăteau la vorbă aprinsă cîțiva săteni.

— Bună ziua. Profesorul e-n școală ? întrebă mai mult în semn de deferență.

— Nu-i, răspunseră privindu-l cu luare-aminte. E dus la spital. L-au mușcat cîinii care-au fugit din sat azi-noapte.

Porni, fără să mai mulțumească de explicație, spre gară. Se îndepărtase de sat, dar continua să meargă cu capul plecat, invadat de gînduri. Ca printr-o ceață i se impuse logica unei înșiruiri : legenda — tăcerea oamenilor — peștera — fuga cîinilor din sat — pedepsirea, da, pedepsirea celui care deconspirase secretul... Cu un fior de alarmă realiză că reprezenta veriga următoare. Atunci ridică ochii și zări, la cîteva zeci de pași, o mulțime de spinări cenușii și ochi neiertători, așteptînd într-o tăcere de spaimă. Se-ntoarse fulgerător și încercă să scape prin fugă...

ASEDIILE — O TEOREMĂ

De doi ani dura asediul cetății și pe de-o parte lăcomia năvălitorilor, pe de alta teama apărătorilor pentru viețile lor se dovedeau neostenite. Dar aproape tot atît de greu cîntăreau în statornicia acestei dispute fatale orgoliile primejdioase ale celor doi principi ce conduceau oștile dinlăuntrul și dinafara zidurilor. După trecerea unui an de asediu, cei doi se întîlniseră în fața uneia dintre porți, lăsînd gărzile departe. Nu și-au vorbit, n-au făcut nici un gest, privindu-se doar o vreme în ochi. Atîta a fost toată întrevederea, la capătul căreia fiecare știa că celălalt nu va ceda decît odată cu viața.

Dar tăria spiritului este de multe ori îngenunchiată de slăbiciunea materiei. Conducătorul apărătorilor știa că după o vreme rezervele de hrană se vor curma ; că o molimă poate răsări oricînd în mijlocul a atîta moarte ; că disciplina oamenilor se poate spulbera la cel mai mic semn de neîncredere. Și chiar a doua zi după întîlnirea cu principele dușman porunci ca în cea mai mare taină să fie săpată o trecere subterană care să răzbată departe de încercuire, pînă în preajma unei cetăți prietene.

La încheierea unui an de muncă, tunelul era isprăvit. Femeile, copiii și cei grav răniți porniră în lunga lor călătorie subpămînteană. În urma lor, lup-

tătorii îngropară toate comorile cetății și rămaseră pe ziduri în așteptarea clipei prielnice pentru plecarea lor.

În cealaltă tabără, răbdarea ajunsese la marginile ei. Principele își chemă sfetnicii pentru a hotărî asaltul final. Sfatul dură pînă cînd unul dintre cei prezenți își aminti de stratagema eroului care învinsese Troia.

Armiile năvălitoare depresurară cetatea și coloanele lor, pierzîndu-se-n orizont, simulară cîte se poate de bine abandonarea oricăror intenții de cucerire. Dar în cursul nopții, pîlcurile de asediatori se reîntoarseră în liniște desăvîrșită și în zori, de jur împrejurul zidurilor, mii de arme strălucitoare zăngăniră turbarea atacului, mii de săgeți țîșniră cu moarte spre creștetele meterezelor. Zidurile însă amuțiseră. Strigătele asediatorilor se domoliră, apoi se stinseră și o tăcere încremenită se așternu peste împrejurimi.

Porțile au fost deschise larg și rîndurile de luptători umplură străzile și piețele. Cetatea era pustie, ca și cum toată suflarea care trăise în ea fusese sorbită de o gură a nemărginirii.

Toate ceasurile zilei fură ocupate cu goana jafului. Ulițele, casele, templele au fost răscolite cu înfrigurare și nici un cotlon, cît de neînsemnat, nu scăpă necercetat de lăcomia cuceritorilor. Dar cetatea nu-și descoperi nici aurul, nici veșmintele de preț, nici alte bogății. Lungul și istovitorul asediu se dovedea zadarnic. Numai în cîteva pivnițe au fost găsite mai multe butoaie cu vin, învechit de durata conflictului, pe care dezolarea oștenilor le goli numaidecît. Odată cu seara, armata năvălitorilor, pe jumătate beată, pe jumătate dezamăgită, adormi,

fără nici o măsură de precauție, amînînd pentru ziua următoare orice hotărîre.

Cu prima rază de soare a dimineții, cuceritorii se treziră în auz cu o mare de zgomote și strigăte înverșunate de răzbunare. Alergară la ziduri și la porți și-n fața ochilor lor uluiți se desfășură tabloul amenințător al oștilor celor ce stăpîniseră cetatea, înmulțite cu altele, ale cetăților prietene. Cu graba obișnuinței, principele cuceritor își așeză luptătorii la posturi și, în sens invers, asediul reîncepu.

...Se prea poate ca înțelegerea puținelor șanse de rezistență să fi sugerat conducătorului năvălitorilor încetarea luptei, după cum s-ar fi putut întîmpla ca, sătule de război, taberele vrăjmașe să fi găsit o cale de pace convenabilă. Sfîrșitul real al acestui conflict rămîne ascuns în ceața timpului și a lipsei de date. Pînă la noi a răzbătut doar o singură și neconcludentă știre: pe de-o parte dorința răzbunării, pe de alta înverșunarea și spaima necruțătoare prelungiră asediul. Pînă cînd, într-o zi oarecare, întîmplarea descoperi celor din cetate gura trecerii subterane pe care deznădejdea predecesorilor o deschisese spre lumina salvării...

UN MEȘTER DINTR-O SERIE

Meșterea fîntîni și i se spunea pur și simplu fîntînarul. Nici el nu-și știa alt nume. Poate nici nu i-ar fi folosit de vreme ce lumea nu-l cunoștea și nu-l folosea decît pe acesta.

Avea o îndemînare deosebită ori poate o intuiție neobișnuită, pentru că găsea întotdeauna cele mai bogate pînze de apă. Nici una din fîntînile lui n-a arătat semne de istovire, iar apa era mereu răcoroasă și bună la gust.

Poate pentru că i se dusese vestea — au și fîntînarii gloria lor — a fost chemat într-o zi în orașul mîndru și cuprins de la marginea deșertului. Punct de plecare și de sosire al caravanelor, orașul stăpînea tot felul de bogății. Mai puțin cea a apei și mai cu seamă în ultimii ani, cînd fîntînile, altădată îmbelșugate, dădeau semne de secare. Nu o dată, gălețile aduceau din străfunduri mîl și izvoarele trebuiau păsuite pînă să-și refacă cît de cît zestrea lichidă.

Așadar, i se ceru meșterului să sape o fîntînă care să nu fie niciodată în primejdie să se istovească. Apoi aveau să fie trase conducte pînă în toate marginile orașului. I se va pune la dispoziție tot ce va cere, oameni, unelte, iar răsplata îi va asigura traiul pînă la capătul zilelor.

Şi fîntînarul se aşează pe treabă. Alese locul, chiar în piaţa din mijlocul aşezării. Zi şi noapte, oamenii, mereu alţii, săpau, cărau pămîntul scos, zideau pereţii. Lucrul mergea cu spor şi în scurtă vreme fîntîna depăşi în adîncime toate puţurile existente în cetate. Apa încă nu se ivea : un asemenea izvor trebuia căutat mai în măruntaiele pămîntului.

Fîntîna se adîncea mereu. Acum nu mai lucrau înăuntru decît doi sau trei oameni pe care meşterul îi alesese pentru vrednicia şi priceperea lor. Munceau la lumina unei torţe. Din locul unde ajunseseră, soarele se vedea doar la amiază, pentru puţină vreme. Dăduseră de mai multe izvoare, dar nici unul — îi asigură fîntînarul pe ceilalţi — nu era cel căutat, izvorul veşnic, aşa încît le zidiră.

Veni şi timpul cînd numai meşterul rezistă să lucreze în fundul puţului. Nici nu mai ieşea de acolo. I se trimiteau, odată cu găleţile goale pe care trebuia să le umple cu pămînt, merindele necesare. Acolo se odihnea. Soarele se vedea doar o clipă, de mărimea unei monezi, în piscul amiezii.

Într-o dimineaţă, aşa era sus, nu şi în întunericul din adîncuri — tîrnăcopul meşterului lovi cu ecou într-unul din pereţii fîntînii. Îşi înteţi efortul şi sparse bucata de stîncă în spatele căreia suna golul. Torţa îi lumină gura unui canal. Porni prin gura largă de pămînt.

Nu-şi dădu seama cît a mers, oricum cîteva ceasuri bune, pentru că se resimţea. Întunericul nu mai era atît de dens, iar după un timp i se păru că distinge o geană de lumină. Lumina crescu şi-l opri dintr-o dată. Canalul se termina într-un puţ vertical. Deasupra capului se vedea, strălucitoare, lumina zilei. Jos, în adînc, se distingea smoala apei. Era în-

tr-o altă fîntînă. Unde ? Nu-şi putea imagina. Se agăţă de frînghia care urca mereu găleţi pline şi ajunse la buza fîntînii. Sări afară.

Era în piaţa vastă şi aglomerată a unui oraş de basm. Foiau neguţătorii şi cumpărătorii, mii de voci lăudau mii de mărfuri. Clădirile din jur străluceau albe în bătaia unui soare puternic. Se amestecă în mulţime şi hoinări pînă la oboseală pe străzile pestriţe şi gălăgioase.

Soarele se apropia de asfinţit. Gîndi că e timpul să se întoarcă şi porni spre piaţa din mijlocul oraşului. Ajuns la fîntînă, sări pe frînghia care cobora şi se încordă să zărească gura galeriei prin care venise. Dintr-un salt intră în canal şi refăcu drumul invers, în cel mai adînc întuneric, spre fîntîna lui. Aici îşi făcu culcuşul şi adormi imediat. Dormi lung şi se visă pe străzile oraşului necunoscut.

La deşteptare, trimise sus semnalul de chemare către ajutoarele sale. Oamenii veniră şi le povesti vizita lui în cetatea aceea de vis.

Ajutoarele se mirară. Nu ştiau de nici un oraş atît de mare în împrejurimi şi chiar mai departe. Şi apoi, după cît se pare, canalul porneşte spre deşert, ori acolo ce oraş să fie ? Dar îi ascultară îndemnul şi porniră împreună prin galerie.

Ajunseră la puţ. Deasupra capetelor se vedea bolta înstelată. Era noapte. Sistemul găleţilor nu mai funcţiona şi s-au căţărat anevoie pînă la suprafaţă.

În oraş era o linişte pură. Casele, zăvorîte, nu lăsau afară lumină ori sunete. Pe străzi n-au întîlnit nici un om şi nici un animal. Toate erau uşor pudrate de praf, probabil de cel ridicat din mişcarea de peste zi.

— Nu văd nici o suflare, cuteză unul dintre ajutoare. Orașul pare mort. Am auzit eu, demult, o poveste c-ar fi în deșert un oraș părăsit de sute de ani...

— Nu se poate, răspunse strigînd fîntînarul. Ieri, în mijlocul zilei, am umblat eu însumi pe aceste străzi și am întîlnit mii de oameni. Să sculăm din somn pe cineva.

Au bătut în porți, au strigat, dar nimeni nu apăru să le dea vreo lămurire. Se întoarseră.

În ziua următoare, fîntînarul și ajutoarele sale s-au prezentat la conducătorii orașului. Au povestit amănunțit totul. Meșterul ceru să sape altă fîntînă, iar aceasta să rămînă așa, o cale de legătură cu cetatea de dincolo.

Mai marii orașului s-au sfătuit îndelung, apoi au venit cu răspunsul și cu ordinele.

— Nu știm de nici un alt oraș în această parte a lumii. Și acum nici nu ne interesează. Acum avem nevoie de apă. Asta ne cer copiii și femeile și viața noastră. Așa că vei face bine să zidești galeria și să termini fîntîna. Pentru asta te-am chemat aici, asta vei face.

— Orașul acela este tot ceea ce-mi doresc, nu pot să renunț !

— Ba vei renunța. Luați-l și plimbați-l pe străzile noastre.

Îl urniră mai mult cu forța. La început merse în neștire, surd la toate. Apoi începu să înțeleagă că-l duceau să vadă înfățișarea tristă a unei așezări însetate. Fîntînile erau înconjurate de mulțimi mari de oameni, dar căldările scoteau doar puțină apă glodoasă și sălcie. Lumea suferea. Cerșetorii orașului întindeau mîna după singura pomană a apei.

Le ceru să-l lase singur. Se întoarse la fîntîna lui şi coborî. Vreme îndelungată stătu nemişcat, cu capul între mîini, poate dormind, poate meditînd, poate visînd. Într-un tîrziu se hotărî.

Astupă cu bucăţi de stîncă gura galeriei şi zidi bine totul. Apoi începu să sape spre adînc. După primele lovituri scoase vîrful tîrnăcopului umed. După altele, o şuviţă de apă se răsfiră la picioarele lui apoi dintr-o dată apa năvăli cu putere spre gura fîntînii şi spre înalt. Tîrît de şuvoi, pe jumătate înecat, meşterul fu proiectat afară şi căzu în stradă. Ca prin vis auzi strigătele de bucurie delirantă ale mulţimii.

A zăcut mai multă vreme, dar a fost îngrijit cu toată atenţia. Cînd se restabili, chemă fostele ajutoare şi le instrui despre cum să întreţină fîntîna.

O vreme a mai fost zărit cercetînd pe locuitorii bătrîni despre oraşul din deşert.

A refuzat orice răsplată pentru fîntînă. Într-o dimineaţă a fost zărit călare, îndreptîndu-se spre drumul caravanelor.

Despre oraşul din deşert sau despre meşterul fîntînar nu s-a mai auzit nimic niciodată.

LUNĂ AMENINȚATĂ

Oricît de întinsă și oricît de înalte scaunele, masa nu impresiona în albul vast al sălii. Mai degrabă remarcabile erau chipurile celor așezați în poziții diferite, dar atinse de solemnitatea momentului.

Prin ferestrele mari, luna plină se insinua încărcată de vechi mistere. Lumina arăta fețele prezențelor în expresii de profundă încordare a minților.

— Iubiți colegi, se ridică, în capul mesei, cel care neîndoios conducea această neobișnuită adunare, sîntem aici în cel mai potrivit decor pentru a lua hotărîri în privința personajului care ne privește de după geam. Avem fiecare dintre noi împuternicirea celor pe care-i reprezentăm pentru a putea întemeia societatea pentru valorificarea a tot ce ne oferă drăgălașa Selene.

Sigur, orice activitate trebuie finanțată. Propun să vorbim întîi de toate despre aspectele financiare ale valorificării Lunii. Ce zice colegul Dinuschi ?

Cel întrebat privi pieziș și răutăcios în jur.

— După ce obținem drepturile de exclusivitate, vom fixa un impozit pentru cei care utilizează lumina Lunii. Și cine, aș vrea să știu, nu folosește această lumină ? Va fi deci un impozit de cuprin-

dere mondială. O altă taxă va fi pentru cei care folosesc mareele. Mareele sînt provocate tot de Lună, nu ? Atunci să plătească societăţile maritime, să plătească cei cu centralele electrice care utilizează energia mareelor. Şi apropo de energie : în această criză generală nu putem ignora căldura pe care Luna o reflectă pe Pămînt. E abia sesizabilă, ştiu, dar suficientă pentru pretextul unui alt impozit. Deocamdată atît, colega Ruudy.

Cel din capul mesei aprobă scurt.

— Mai are cineva vreo idee ? Colegul Silly.

Silly surîse dezvelindu-şi un canin proeminent şi alb.

— N-am informaţii prea exacte în domeniul ăsta, dar parcă mi-amintesc că există religii care idolatrizează Luna. Să-i taxăm şi pe înapoiaţii aceia.

— Mai sînt încă mulţi care au abuzat de Lună, ţîşni Elvirus. Scriitorii, pictorii, muzicienii. Să le luăm din drepturile de autor. Tablourile care reprezintă Luna să fie scoase la licitaţie.

— Apropo, colega Elvirus, se lăsă furat o clipă de un alt gînd preşedintele Ruudy, frecîndu-şi chelia şi privindu-l fix, cu ochii lui uşor umflaţi, n-ai avut printre antecesorii dumitale vreun arab ? Numele ăsta, El Virus...

— Nu, n-am. Numele vine de la o bunică, Elvira, care, ca şi mine, a manifestat încă din copilărie geniu literar.

— Mă rog, mă rog, se scuză preşedintele Ruudy. Aşadar, în linii mari, avem de unde scoate banii necesari pentru fundarea societăţii noastre şi valorificarea viitoare a marilor avantaje pe care le va oferi exclusivitatea comerţului cu selenarii şi celelalte. Rog pe colegul Dinuschi să facă un calcul estimativ al

sumelor rezultate din impozite. Dar am ajuns la o chestiune pe care ați amintit-o mai devreme și care mă nedumerește : trebuie să obținem drepturile de utilizare exclusivă a Lunii. Însă, mă rog, care organizație, care for are căderea să acorde aceste drepturi ? Vă spun eu : nici unul. Nici-u-nul ! Sîntem pionieri în această privință și numai noi ne putem acorda drepturile de utilizare în exclusivitate a Lunii. Să punem la vot. De acord ? Vă mulțumesc. Eram sigur de înțelegerea și înțelepciunea voastră.

Iubiți colegi, au mai rămas de discutat detaliile asupra felului în care vom supune Luna și pe lunari. Să dăm cuvîntul colegului Ancod.

Ancod își perforă auditorii cu ochiul neacoperit de lentilă întunecată și voi să deschidă gura. Dar, înainte de a scoate vreun sunet, tresări, ca toți ceilalți și-și încordă auzul. De pe culoar răzbăteau zgomote desincronizate de pași și vorbe mînioase.

Președintele Ruudy luă cu înfrigurare inițiativa.

— Atenție ! Mîine noapte tot aici, la aceeași oră. Vom continua. Acum repede și pe nesimțite în saloane ! Vin medicul și infirmierii de gardă !

COLECȚIA DE STATUI A CETĂȚII KALUA

Am sosit în Kalua cu două zile înainte de solstițiu. Ca un negustător de pietre scumpe, ce au atîta căutare pe insula-cetate. Se poate cîștiga bine în timpul marii sărbători aici, unde vin negustătorii din toate părțile lumii. Negustători și curioși. Căci gloria cetății Kalua stă tocmai în ceea ce se întîmplă aici în noaptea solstițiului.

În fiece an, în noaptea solstițiului de vară, în Kalua apare o statuie. Unde ? Oriunde : într-o grădină, pe stradă, în piața cetății, în temple. Nimeni nu știe cum, nimeni nu poate prevedea nimic.

Fiecare statuie reprezintă pe cineva pe care kaluanii îl consideră unul din marii oameni ai istoriei lor, trecute, prezente, sau viitoare. Dacă e al trecutului și a fost anonim în existență, i se cercetează viața și opera și i se aduc toate onorurile care i s-ar fi cuvenit. Dacă e unul al prezentului, este de îndată înălțat între conducătorii cetății și viața lui e privită ca a unei divinități. Asta și explică, măcar în parte, de ce kaluanii n-au nici o altă religie. Dacă statuia reprezintă un „viitor", kaluanii au răbdarea să-l aștepte de-a lungul generațiilor. Recunoașterea se face în piața statuilor, unde toate sînt adunate și așezate în ordine cronologică. Prima datorie a oricărui părinte, din momentul în care copiii lor arată

suficientă particularitate și expresivitate fizionomică, este să parcurgă teritoriul „viitorilor" din piața statuilor. De închipuit bucuria acelora ce-și recunosc copilul în vreunul dintre chipurile de piatră.

Partea amenințătoare a acestei legende — ce altceva poate fi? — e că niciodată vreun dușman nu va putea pricinui rău cetății : el va fi descoperit și prins înainte de a putea acționa în vreun fel.

Sărbătoarea în Kalua începe în ultima zi înaintea solstițiului, înaintea nopții în care va trebui să apară statuia.

Încă nu se împlinise miezul nopții, cînd cheful se sparse și toți — mai ales noi, străinii — au fost trimiși în case și hanuri. Străzile și piețele rămaseră pustii.

M-am trezit a doua zi în sunete de muzică și larmă de glasuri. Pe țărmul insulei apăruse, așa am înțeles, o statuie. Toată suflarea a coborît spre plajă. Am văzut și eu chipul ciudat, încrustat în piatra întunecată. N-am cunoscut nicăieri astfel de oameni și astfel de veșminte curioase.

Statuia a fost ridicată și, urmată de mulțime, adusă în piața plină de chipuri cioplite în piatră. Învățații cetății o cercetară îndelung și scotociră toate arhivele lor, în timp ce mulțimea aștepta într-o liniște desăvîrșită. În sfîrșit, se vesti că statuia înfățișa un „viitor". Liniștea se sparse și începu sărbătoarea de trei zile.

Primul fapt a fost aducerea de daruri. Fiecare locuitor al cetății depuse partea lui de aur și nestemate. La jertfă am fost invitați, ori mai degrabă siliți, toți străinii. Pînă spre seară, înaintea statuii se strînse o comoară uriașă. Dacă de fiece dată se întîmplă la fel, atunci povestea că această Kalua e

cetatea cea mai bogată din lume nu poate fi decît adevărată.

Am petrecut anonim celelalte zile de sărbătoare. Cîştigul pentru cele vîndute mi-a fost mare. Dar nu aceste lucruri erau importante. Ceea ce mi-a rămas stăruitor în minte la plecare era că trebuie să lămuresc, măcar pentru mine, mistificarea cu statuile. Şi că averile insulei meritau un alt stăpîn. Pe care-l ştiam bine !

A trecut un an de la prima vizită în Kalua. Am venit şi acum, tot ca negustător. Dar oamenii mei au împînzit toată insula. Dacă statuia va apare, ei bine, cineva dintre ei va vedea minunea. Sau vom descoperi secretul care le aduce kaluanilor glorie şi avere.

Acum ştiu toată zădărnicia acestor planuri.

În noaptea solstiţiului, oamenii mei se aşezară de veghe. Dar miezul nopţii aduse cu el un somn irezistibil. Trezirea tuturor s-a făcut doar în larma locuitorilor. Undeva în cetate apăruse o statuie. Am alergat cu mulţimea spre locul întîmplării. Pe drum, toţi oamenii mei mi-au mărturisit că nu putuseră rezista somnului. În glasurile lor se simţea deopotrivă curiozitatea şi teama.

Am ajuns la locul minunii. În mijlocul mulţimii era o statuie răsturnată. S-au apropiat mai marii cetăţii, care au aşezat imaginea de piatră în poziţia ei firească. În clipa următoare, toţi au început să se cerceteze unii pe alţii. Cu un strigăt, un locuitor al cetăţii a arătat spre mine şi îndată mii de mîini s-au întins ameninţătoare în direcţia mea. Am privit iarăşi, nedumerit, statuia. Mi-amintea, vag, de un chip cunoscut. În clipele următoare am fost încer-

cuit de mulțime. Împotrivirea n-a folosit la nimic. Am fost repede legat. Oamenii mei n-au schițat nici un gest de apărare : păreau peste măsură de uimiți și derutați.

Acum misterul s-a risipit. Cită legendă știusem, nu era toată.

Statuile nu înfățișează doar pe marii oameni ai kaluanilor. Din vreme în vreme, ele îi-i arată pe marii dușmani. Numai că statuile dușmanilor apar răsturnate. Așa se explică invincibilitatea cetății.

Am fost dus în piața mare. Mi s-a arătat o oglindă și am priceput că ceea ce luasem drept un chip vag cunoscut eram eu. Statuia mă reprezenta aidoma. Sînt, așadar, unul din marii dușmani ai kaluanilor. Dar ei cunosc doar un negustător oarecare și nimic altceva. Nu știu despre regele puternic al țării care a voit să-i cucerească și nici despre ostașii lui, răspîndiți în mulțime. Ce trebuie să vadă numai demnitatea conducătorului lor, care-și așteaptă în liniște pedeapsa, după cum spune legenda, înfiorătoare.

URME DUS ŞI ÎNTORS

— Cui îi plac munţii — şi-i plac de-adevăratelea — nu-i e dat să găsească un loc mai frumos, mai interesant şi mai liniştit ca acesta. Chiar dacă sînt dificultăţi de aprovizionare, că nu-i uşor să treci lucruri grele peste prăpastia asta, tot merită să vii. De fapt, asta-i pune în încurcătură pe turiştii cu tranzistor şi pungi de plastic.

— Să vii o singură dată şi nu mai scapi de chemarea locului. Uite, noi venim aici de cîţi ani, doctore ? De peste zece. Şi nu mi s-a urît, deşi nu trec cohorte de alpiniste de ocazie cu blue-jeans bine mulaţi. Peisajele astea, v-o spun eu, ca pictor, n-au nevoie de alte adaosuri, oricît ar fi de picante.

— Am muncit azi toată ziua, interveni filosoful. Acasă, pînă scoteam un rînd, mă treceau trei şiruri de transpiraţie, iar aici — parc-aş scrie scrisori de dragoste, nu filosofie. Dar în altă ordine de idei, bem ceva în seara asta ? Hei, meştere !

Cabanierul veni repede.

— Ce faci, domnule, ne laşi singuri în pustietatea asta a dumitale ? glumi doctorul. Adă ceva să ne vindecăm.

— Să fie de culoare frumoasă, întări pictorul.

— Şi subtil ca o idee filosofică, adăugă specialistul în amîndouă domeniile.

Cabanierul se-ntoarse cu băutura.

— Fac eu cinste. Dacă mă-ngăduiți cu dumneavoastră.

— Stai, meștere. Și ce tot umbli cu politeturi de-astea. N-ai fost de-atîtea ori cu noi ?

— Ce să zic, am fost, răspunse fără alt comentariu cabanierul, turnînd băutura.

Băură în tăcere.

— Doamne, ce liniște desăvîrșită. În afară de noi mai vine, oare, cineva iarna pe-aici ? Ai clientelă, meștere ?

— Vin sportivi, domnule profesor. Schiori. Cantonament ! veni răspunsul în sincope de telegramă.

—Cine s-o fi gîndit să aleagă locul ăsta ? De fapt nici nu-i greu de ales. Cînd ai adunate într-un loc și cascadă, și flori rare, și capre negre la vedere, și liniște. Iar prăpastia te desparte de restul lumii. Dacă n-ar fi puntea aceea de frînghii și leaturi...

— Pentru un spațiu ca cel de aici se face puțină publicitate. Ar trebui să fie mai cunoscut.

— Ce-ți trebuie ? Să-ți vie pe cap cine vrei și cine nu ? Uiți că bătrînii sînt irascibili ?

— Ce am eu cu bătrînii ?

— Vei avea. Peste 15—20 de ani, cînd ai să vii aici și-ai să te înfurii pentru te miri ce. Noi vom fi bătrînii !

— Un loc ca ăsta ar trebui să fie ales de extratereștri, la prima lor debarcare pe Pămînt.

— Crezi ?

— Fii sigur. Și știi de ce ? Dac-ar veni cu gînduri rele, aici le-ar uita.

— E ca-n basme. Parcă aștepți să apară Făt-Frumos și Cosînzeana ținîndu-se mînă, în bătaia lunii.

— Ai devenit liric, pictore. Deocamdată, bine că venim noi aici. Care putem crea în liniște.

— Sau care știm să ne odihnim cu adevărat, încărcă doctorul nota de plată.

— Iar extratereștrii să vină odată cu Făt-Frumos, hotărî să-ncheie subiectul filosoful.

— Dar există extratereștri ? interveni timorat cabanierul.

— De unde-ai dedus ? se interesă pictorul.

— Păi n-ați zis dumneavoastră c-o să vie odată cu Făt-Frumos ?

— Dar ce, ăsta există ?

— Ei, la extratereștri nu mă pricep, dar Făt-Frumos este. Nu degeaba-s toate poveștile bătrînilor. E ascuns el pe undeva sau are treburi prin alte lumi, dar există.

— Caz tipic de însușire a mitului, lămuri filosoful.

— Dumneavoastră nu credeți și poate că nici nu există pentru dumneavoastră. Dar pentru noi, cei mai fără carte, cele din basme sînt aievea sau dacă nu sînt acum, au fost odată și odată.

— Adică, meștere, crezi că dac-ai cere vreodată ajutorul unui Făt-Frumos, că fără îndoială or fi cîteva sute, el ar veni ?

— Nu știu dac-ar veni, dar asta nu înseamnă că nu este. Poate că și acuma stă prin preajmă sau vine la fereastră să ne asculte ce vorbim.

— Chiar parcă zăresc în fereastră chipul unui om călare pe-un cal, zise mucalit doctorul.

Cabanierul își ațintì ochii spre geam și îngăimă pietrificat : aveți dreptate, e aici, la fereastră !

— Iată, domnilor, peroră doctorul, valoarea sugestiei și autosugestiei. Închipuiți-vă efectele ei terapeutice !

Cabanierul mai privi o vreme fereastra, apoi comunică : a plecat !

Ceilalți l-au cruțat cu delicatețe de zeflemeaua posibilă și s-au dus la culcare.

În zori îi deșteptă, pe rînd, cabanierul, cu rugămintea : veniți afară, să vedeți ceva nemaipomenit.

Ieșiră, în gerul pur al dimineții, care-i trezi definitiv.

— Ei, ce ne-arăți, meștere, de ne-ai sculat cu noaptea-n cap ?

— Priviți pe zăpadă !

Din dreptul ferestrei plecau două rînduri de urme de copite care duceau pînă la buza prăpastiei și se continua pe platoul de dincolo, de parcă ar fi existat o ființă capabilă de un salt de treizeci de metri.

Priveau amuțiți. Nu încercă nimeni nici un comentariu. Numai doctorul întrebă într-un tîrziu : dar de ce sînt două rînduri de urme ?

— Uitați-vă la desenul copitelor, sugeră cabanierul. Sînt dus și întors.

— Dus și întors, murmură doctorul. Dus și întors...

Toată ziua au lucrat pe tăcute sau poate s-au ferit fiecare de prezența celorlalți. Seara îi adună la masă în aceeași tăcere.

Se pregăteau să meargă la culcare, cînd pictorul aruncă într-o doară, fără să stîrnească zîmbetul nimănui :

— Poveștile ! Cît de des vorbesc poveștile din noi !

PHOENIX 1 KM

— Ascultă, zise bunul meu prieten, vreau să lămurim împreună o ciudățenie. Am plecat, acum cîteva zile, cu treburi, la Afar. Cu un tren de noapte să nu pierd vreme. Cu trei stații înainte de Afar am văzut, pe fereastră, luminile unui oraș. I-am întrebat pe vecinii de compartiment ce localitate zărisem. „Nici o localitate — mi-au zis. E un efect luminos, o iluzie optică. Li se întîmplă să vadă lumini și altora, care călătoresc mai des pe aici. Dar nu-i prin preajmă nici o așezare. Nici hărțile nu consemnează nimic."

— O fi cum spun ei !

— Nu, pentru că eu am văzut clar luminile și ochii nu mă înșeală. Am o vedere excelentă.

— Ai. Și ce vrei ?

— Să mergem împreună. Să verificăm.

Am plecat, cu trenul, în seara următoare. Cu trei stații înainte de Afar, am zărit și eu luminile. Prietenul meu nu greșise.

Coborîți în halta aceea neînsemnată, am așteptat ivirea zorilor. Cu prima rază de soare ne-am îndreptat spre locul unde se văzuseră luminile.

Peisajul era monoton, deal-vale, cu un sol pietros, zgîrcit în vegetație, accidentat de bolovani. Un drum propriu-zis nu se vedea. Mergeam de cîteva

ore, oarecum la întîmplare, cînd ne-a apărut înainte un indicator, o tăblie în formă de săgeată, cu numele unei așezări : *Phoenix 1 km.* Deci după un kilometru urma să vedem unde se-aprind noaptea luminile care reprezintă pentru unii iluzie optică. Am ocolit cîteva stînci și Phoenixul se ivi oarecum surprinzător în fața noastră.

Era un orășel de cel mult zece mii de locuitorii, după aprecierea noastră. Am pătruns pe strada principală. Nu era prea multă animație, ba se putea spune că orășelul cam somnola. Adevărat, era aproape ora prînzului și căldura era greu de suportat. Am traversat piețe, am intrat prin magazine. Exista și un hotel „Phoenix", în holul căruia ne-am adăpostit de căldura de afară.

— Nu aveți prea mulți clienți — încercă o conversație prietenul meu.

— La drept vorbind, n-avem pe nimeni, hotelul e acum gol, veni răspunsul, fără vreo subliniere de nuanță în voce. În Phoenix nu prea vin călători !

— Poate nu vin curioșii. Dar alții, cu interese...

— Ce interese ? Orașul e mic. Posibilități puține, industrie măruntă : o fabrică de chibrituri, alta de artificii. Comerț neînsemnat. Turiști nici atît : ce să caute în zăpușeala de la noi ? Și pe drumuri atît de proaste și puține ? N-avem vizitatori decît foarte rar. Dar nu ne deranjează izolarea. Oamenii se cunosc mai toți între ei, și-s aceeași. Ei sau fiii lor. Rar se stabilește cineva aici. Eu cel puțin nu cunosc nici un caz. Asta-i !

Am înțeles că alte detalii nu vom mai afla. Am trecut încă o dată pe strada principală și am pornit spre gara de întoarcere.

Phoenix 1 km — spunea tabla indicatoare. Luminile aparţineau deci unui oraş ! Poate e firesc ca oamenii din tren să nu ştie de localitate, fiind numai în trecere. Dar să fie înregistrată pe hărţi ? Nici măcar de cele detaliate ? Chestiunea aveam s-o lămurim acasă...

Cîteva zile mai tîrziu ne-am prezentat la banca de informaţii. Am cerut tot ce se cunoaşte despre *localitatea Phoenix*. Am aşteptat la bar răspunsul computerului.

Operatorul de serviciu veni la noi cu o coală lungă de hîrtie.

— O să vă spun multe şi puţine — zîmbi. E o problemă cu aşezarea asta a voastră. Mai întîi, dacă vă interesează, au fost mai multe oraşe cu numele de Phoenix. Despre care ştim, sînt unul în Egipt, altul în Liban, altul în Asia Mică, încă unul în Balcani şi, în sfîrşit, ultimul în Scandinavia.

— Penultimul ! — protestă prietenul meu.

— Penultimul — admise operatorul. Ultimul e al vostru. Iar primul va fi fost la începutul lumii. Lucru cu totul neobişnuit e însă că aceste oraşe au dispărut distruse de incendii. Cel din Egipt în 508 î.e.n., cel din Liban în anul 8 î.e.n., celelalte în 492, 992, 1492. Cu o exactitate teribilă : din 500 în 500 de ani ! Alte amănunte despre ele nu ştim. Decît această periodică dispariţie. Şi încă, aducînd la un numitor comun tot felul de calendare, rezultă o precizie şi mai mare : toate acele incendii distrugătoare s-au petrecut în aceeaşi zi : 4 octombrie. Voi, mi se pare, studiaţi istoria şi puneţi la cale vreo farsă. Pentru că azi e 3 octombrie, iar mîine sînt 500 de ani de...

Nu știu care a fost reacția operatorului. Dar noi am țîșnit din scaune, din sală și gîfîind am ajuns în gară și în trenul spre Afar.

Se înnoptase. Priveam pe geam fără să spunem o vorbă. Dar gîndeam, amîndoi, la același lucru : se va întîmpla la fel și cu Phoenixul nostru ?

Încă înainte de a treia stație pînă la Afar, am văzut orizontul luminat de flăcările vii ale unui incendiu.

— Arde Phoenixul ! — am strigat amîndoi.

— Ce arde ? — întrebară vecinii de compartiment.

— Phoenixul. Un oraș.

— Nu știm să fie vreo localitate pe-aici...

Nu avea rost să ne complicăm cu explicațiile. Am coborît în stație și fără altă zăbavă am pornit spre oraș.

Am ajuns în zori. Ici-colo, se mai zăreau șuvițe de fum ieșind parcă din pămînt. Focul mistuise totul, pînă la sol, nelăsînd decît urma și ea subțire și aruncată de vînt a cenușii. Phoenixul nu mai era. Nu mai erau fabricile de chibrituri și artificii, hotelierul, magazinele, oamenii.

Ne-am întors. Am pășit cîtăva vreme tăcuți. Apoi prietenul meu rosti ca răspunzînd unui gînd interior :

— Poate ne înșelăm. Poate n-a fost nici un oraș aici...

— Poate, am zis. Poate, dar numai dacă vrem să uităm și asta. Și i-am arătat bucata cenușie de lemn, aducînd vag cu forma unei săgeți, pe care se putea citi, la fel de limpede ca-n zilele trecute : Phoenix 1 km.

Q.E.D.

Trupul mortului fu repede găsit. Se adunară rudele, curioșii, ziariștii. S-au făcut măsurători, fotografii și presupuneri. În lamentoul general, singurul indiferent era cel ce, treptat, trecea în amorful altui regn.

Nu putea fi decît o crimă. Cine ucisese? Psihiatrii vedeau sadism, artiștii gratuitate. Dar toate opiniile sfîrșeau în aceeași mlaștină posomorîtă care este enigma.

În larma generală rămase liniștit doar el. Ascultă părerile, scutură alibiurile, aprecie detaliile. Un indiciu care trecuse nebăgat în seamă de nimeni îl orientă și-i lumină ca un far întreaga desfășurare. Mintea lui găsi justificare tuturor gesturilor, cuvintelor, intențiilor. Și-și făcu raționamentele în singurătate, departe de ce nu mai era în viață, de cei ce supraviețuiau (oare nu sîntem, mereu, supraviețuitorii atîtor conștiințe care dispar?) și poate și de sine însuși.

Apoi chemă pe toți cei într-un fel implicați.

*

— Ceea ce vă cer sînt înțelegerea și răbdarea.

Voi începe cu primul fapt care pare întîmplător și care este semnul fatalității. Un student găsește pe culoarul Universității un ziar. Oarecare. Studentul ridică ziarul și-l răsfoiește, să zicem din plicti-

seală, la un curs. Întîmplător, vede cîteva cuvinte subliniate, în texte diferite. Cuvintele sînt *doctor, fals, primul, consiliu* și *demascare*. Ordinea lor este alta, dar important e că acest student este pasionat de enigmistică. Sucește în toate felurile cuvintele și ipotezele. Acești amatori de criptic sînt, împotriva aparențelor, oameni foarte volubili și în scurtă vreme toți colegii știu despre ziar și fantazează și ei în presupuneri. În mod firesc, la curent cu povestea e și o studentă care, întîmplător, cultivă bune relații, profitabile pentru amîndoi, cu unul dintre profesori. Pentru profesor nu întîmplător cele cinci cuvinte sînt echivalente cu tot atîtea tone de dinamită. El este acel doctor cu acte false, care în primul consiliu al senatului universității ar urma să fie demascat! Cine să-l demaște? Un singur om știe despre impostură: victima, profesorul șef de catedră, bătrînul savant. Întîmplător falsul doctor știe că unul dintre asistenți îl urmărește pe bătrînul profesor care demonstrase un plagiat al acestuia. Îl stimulează cu amabilitate pe asistent. Savantul avea pasiunea experiențelor de chimie și întreținea acasă un întreg laborator. Nu putea oare, din greșeală, să înghită, în loc de medicament (la vîrsta lui, totdeauna se iau medicamente), o substanță mai periculoasă? Așa se și întîmplă. Savantul vine din laborator și găsește pe măsuța de lîngă pat un pahar cu apă. A doua zi este găsit mort, otrăvit.

Așa s-au petrecut faptele. Tăcerea voastră, în care e amestecată și tăcerea vinovaților, mă încredințează că n-am greșit. Dar, din fericire pentru libertatea unora dintre cei prezenți — și acum veți înțelege de ce n-am arestat pe nimeni — lucrurile

nu stau așa. Nu peste tot, ci numai la început și la sfîrșit.

Cu cîteva luni în urmă victimei i-a apărut o carte interesantă despre determinism. Lucrarea a fost bine primită, dar au fost și reproșuri, mai ales în legătură cu ideea autorului despre inexistența întîmplării. Ceea ce-i aparent întîmplător — susținea — este în realitate efectul necesității. Numai într-un univers infinit este posibilă întîmplarea și așa chiar stau lucrurile, la scara universului. Însă, spunea profesorul, universul în care trăim noi e destul de puțin influențat de infinit și aici, la dimensiuni euclidiene, determinarea este strictă. Mai ales asupra acestei teorii s-au îndreptat observațiile și criticile.

Tot pe atunci, profesorul a primit și rezultatul întristător al unor analize medicale. Îi erau de-acum cunoscute marginile vieții. Din contextul celor două situații s-a născut în mintea savantului ideea unei demonstrații : ca o mulțime de lucruri întîmplătoare aparent, să fie pusă sub imperativul necesității. S-a așezat el însuși la un capăt al acestei fatalități, a imaginat un șir de întîmplări... necesare și a declanșat reacția în lanț a cărei miză era chiar viața lui.

Subliniază într-un ziar cinci cuvinte, cele știute, și-l lasă să cadă în calea studentului amator de enigmistică. Măsura în care era atît de sigur de succesiunea faptelor e dată de chiar înghițirea otrăvii. Nu cea din pahar ci aceea, de același fel, pe care a băut-o în laborator, înainte de a pleca la culcare. Știa că va fi otrăvit atunci, că otravă era în paharul de pe masă : a doua zi se programase consiliul universității cînd, nu-i așa, putea demasca !

Văd că dincolo de paloarea lor, unii dintre oaspeții mei respiră ușurați. Doar e vorba de o sinucidere ! Ce vină ar avea studentul ? Falsul doctor a îndemnat la crimă, iar asistentul care a pus otrava în pahar ar fi îndeplinit-o, dar cum să fie acuzat de încercarea de a ucide un mort ?

Vă întrebați de unde atîta siguranță la un detectiv în relatarea unor fapte petrecute în singurătate, a unor gînduri necomunicate vreodată. Ei bine, am reconstituit acest lanț de întîmplări întemeiat pe o descoperire și pe o primă mărturisire. Descoperirea era că de paharul aflat pe masa de la patul victimei nu se atinsese nimeni. Otrava rămăsese întreagă în pahar. De aici am intrat în laborator, am înțeles preparativele profesorului, am găsit analizele medicale și am ajuns la rezultatele pe care le știți. Iar prima mărturisire, cea mai inofensivă, a fost aceea a studentului care a recunoscut că ziarul în care a găsit sublinierile căzuse din mîna profesorului, care s-a și întors să vadă dacă „destinatarul" l-a luat. Am spus că aceasta este prima mărturisire, pentru că pe celelalte le aștept la sfîrșitul acestei întîlniri.

Cît despre planul profesorului... Am citit cu atenție cartea lui și toate cronicile despre ea. Cînd cunoști mai adînc mecanismele gîndirii unui om, poți deduce și modul lui de acțiune. Voia să demonstreze tuturor dreptatea lui. Și a apărut împrejurarea bolii. Moartea putea fi una banală. Dar putea fi și altceva. O crimă ?

— O sinucidere ! strigă alarmat unul dintre prezenți.

— Nu. O demonstrație. Ca în geometrie. Q.E.D. Quod erat demonstrandum !

CAUZELE ŞI URMĂRILE UNEI ÎNFRÎNGERI

Pregătirile expediției era pe sfîrșite. Două legiuni și auxiliari urmau să dea o lecție barbarilor din ținutul de la nordul marelui fluviu, tot mai insolenți și mai primejdioși pentru demnitatea și securitatea imperiului.

În preajma plecării generalul adună oastea, ordonă oficierea unui sacrificiu și rosti îndemnurile cuvenite. În ceasurile rămase, vizită prietenii și se duse să mai admire o dată monumentul ce-l ridicase, după cum era moda, pe locul fostului palat al lui Nero, unde, sub împărații următori, Cetatea Eternă a primit mai multe din capodoperele arhitecturii și artei sale.

Era o operă alegorică, menită să reamintească virtuțiile familiei lui, una din cele mai importante din vechea aristocrație. Mai mulți sculptori greci își puseseră talentul în folosul grandiosului monument. În sinea lui, generalul îl găsea cam impersonal, dar se consola cu raționamentul că acesta este dezavantajul constant, dar și avantajul monumentelor publice, al căror rost nu e numai estetic ci și politic și instructiv.

A doua zi plecară și după cîteva luni legiunile erau deja victorioase și stăpîne peste mai multe dintre așezările barbare.

Erau aglomerări nu prea arătoase de locuințe, cu minim de întăriturî, menite să asigure doar o apărare temporară, în cazul vreunui atac prin surprindere. Una singură merita numele de oraș și cetate — o davă, cum spuneau barbarii — după

amploarea fortificațiilor și bogăția locuitorilor. Aici își instală generalul baza pentru următoarele incursiuni. Că mai departe lucrurile n-au mers după voia lui, stă în firescul imprevizibilului.

Pornit mai degrabă să readucă la normal viața și munca locuitorilor decît să pedepsească și să refacă ceea ce asediul distrusese decît să dărîme, generalul inspectă cu atenție cetatea și oamenii. Acesta a fost prilejul cu care demnitarul roman s-a întîlnit cu semnul cel mai uluitor al destinului său. Dava avea un monument, între altele, aidoma cu cel pe care el însuși îl ridicase în Urbe. Dimensiunile, detaliile, toate corespundeau desăvîrșit. Lucrul era de necrezut și generalul nu crezu. Trimise în graba mare un centurion la Roma, cu toate măsurile și amănuntele monumentului din orașul barbar, să le compare cu cele de acolo și să vină tot atît de repede cu rezultatul.

În așteptarea centurionului se interesă dacă nu cumva sculptorii greci, care-i lucraseră lui, fuseseră și aici. Dar nu. Monumentul era ridicat de cel mai de seamă nobil din oraș, ucis în timpul asediului, cu meșteri de-ai locului. Culese și informația că fiul nobilului barbar izbutise să scape și acum strîngea oaste.

Într-o altă zi, în timpul unei furtuni violente trăsnetul lovi monumentul și o crăpătură subțire și sinuoasă se iscă din temelie pînă-n creștet. Generalul se mînie, dar fulgerele cerului nu puteau fi pedepsite.

Centurionul reveni după cîteva săptămîni, noaptea, dar intră imediat la comandant, care lăsase vorbă să fie trezit pentru vești. Trimisul lămuri simplu că totul coincide la cele două monumente, mai puțin o crăpătură deschisă de trăsnet în timpul unei furtuni la Roma.

Pentru a treia oară trăsnetul lovi în mintea generalului, care rămase în nemişcare şi buimăceală cîteva ceasuri. Nu, aşa ceva depăşea marginile posibilului. Centurionul se va odihni cîteva zile şi va porni din nou la Roma. De data asta, însuşi generalul va modifica monumentul barbarilor.

I se sculptă numele în marmoră şi chiar el desfigură uşor unul dintre chipurile reliefate la baza lucrării. Centurionul plecă cu aceste date noi.

Trimisul muri într-o încăierare, la întoarcere, dar unul dintre soldaţii care-l însoţeau vesti generalului că monumentul din Roma este în starea pe care el o cunoaşte, doar că familia, pentru a arăta cui i se cuvine recunoştinţă, pusese să se încrusteze în marmura monumentului numele generalului, iar în timpul operaţiunii, din neglijenţa lucrătorilor, una din figuri a fost puţin mutilată.

În mintea logică a generalului se produse un fenomen comparabil cu efectul unei vijelii în interiorul unei perne cu puf. Abia a doua zi izbuti să pună oarecare ordine în idei.

Nu îndrăzni să-şi comenteze sieşi toată acea lucrătură de zeu pervers şi duşman. Un singur gînd aruncă o slabă rază de lumină în încăperea minţii : monumentul barbar trebuie dărîmat. Ceea ce se petrecu a doua zi.

N-a trecut o săptămînă de la distrugerea monumentului şi oastea barbară lovi puternic forţele romane. Legionarii luptară cu tot curajul, dar nu rezistară iureşului duşman, în fruntea căruia se afla fiul fostului stăpîn din davă. Generalul se avîntă în luptă în primele rînduri, pentru a-şi îmbărbăta oamenii, şi muri printre cei dintîi.

...La vestea înfrîngerii şi pierderii celor două

legiuni, stăpînul Romei se mînie cumplit și porunci pregătiri pentru pedepsirea severă a barbarilor. Dar nu uită nici de general. Nu-i plăceau învinșii, fie ei și eroi. Iar spre binele imperiului, mai degrabă să fie sărbătorite victoriile decît amintite înfrîngerile. Așa că, sub pretextul că piața se aglomerase de monumente și că trebuia ridicate opere pe măsura geniului și puterii romane, puse să fie dărîmat monumentul generalului.

NOTA AUTORULUI. Puținătatea datelor face destul de difuză această istorisire. Există și anumite dezacorduri între strategi sau între istorici. O parte dintre primii sînt înclinați să creadă că atacul geților — în privința seminției barbare există un consens unanim — s-a produs stimulat de efectul negativ al distrugerii monumentului lor. Alții socotesc drept o mare eroare lipsa de inițiativă a generalului, care, preocupat de identitatea monumentelor, a îngăduit forțelor getice, înfrînte inițial, să se regrupeze și să-și adjudece victoria.

Istoricii n-au căzut încă de acord asupra personalității generalului. Oricum, nu poate fi vorba de Oppius Sabinus, guvernatorul Moesiei, învins și tăiat în anul 85, nici de generalul Cornelius Fuscus, căzut în capcana acelorași geți și ucis în anul 87. Evenimentele aici povestite par să se fi întîmplat mai devreme de acești ani. Totuși după domnia lui Nero, după informația din text despre locul fostei reședințe a destrăbălatului împărat. Așadar generalul trebuie identificat într-unul din cei care au condus expediții antigetice în acest răstimp.

Interesante de menționat sînt părerile unor literați, care, sprijinindu-se și pe informația ulterioară că atît urmașii generalului cît și ai nobilului get au refăcut monumentele, au tratat asemănarea dintre cele două opere ca pe o metaforă a unirii celor două neamuri în perspectiva nașterii unui alt popor.

În ce ne privește, ne-am limitat la a repovesti cele găsite în documente, cu lacune și erori cîndva de umplut și de îndreptat. Așa deci, abdicăm de la plăcerea comentariilor și descoperirii altor elemente, în favoarea istoricilor, strategilor și poeților.

CAPCANELE — O PARABOLĂ

A fost odată un autor sau poate mai mulți, timpul și uitarea au aruncat peste el sau peste ei perdeaua anonimatului, a fost odată cu adevărat un autor care a voit și a scris o carte care să închidă în ea toate capcanele posibile. Nu mai trebuie să spun că pentru o asemenea lucrare i-a fost necesară meditația unei vieți întregi (sau a unor vieți întregi) și că sfîrșitul cărții a însemnat, în mai multe privințe, propriul său sfîrșit. Dacă a pus în carte chiar *toate* capcanele posibile, pare mai puțin verosimil, dar acest fapt este, pentru cele ce urmează, fără importanță.

Sigur că după atîta vreme și atîta circulație, cartea s-a deteriorat, multe pagini — și capcane — au dispărut ori au fost furate de ignoranți, de colecționari sau de iluzioniști ; alte pasaje au rămas obscure ori s-a depreciat calitatea cu care fuseseră investite. Dar chiar așa întîmplîndu-se, trebuie să recunoaștem că, împlinind dorința autorului, cartea făcu victime nenumărate.

Și într-o bună zi opul ajunse în mîinile cititorului-nu-chiar-așa-de-ușor-de-definit.

Cartea avea, chiar de la început, o capcană teribilă : *Neliniștea !* Era un avertisment pentru cel ce se hotăra să parcurgă întreg universul acela de cap-

cane şi, în fond, un semn de loialitate din partea autorului. Cititorul nostru ştia însă destule despre teoria suspensului, aşa că trecu cu seninătate mai departe.

Capcana următoare era din arsenalul celor clasice : *Labirintul.* Ceea ce-i aminti cititorului că n-a cumpărat revista de enigmistică şi-l trimise repede pe fecior la librăria din colţ.

Peste cîteva pagini aştepta capcana ce închidea doi monştri mai primejdioşi decît Scyla şi Caribda : *Visul* şi *Coşmarul.* Cititorul rememoră observaţia corectă că visarea n-aduce servicii practice şi trecu peste.

Din neatenţie sări peste capcana *Remuşcării,* iar pe cele ale *Înduioşării* şi *Compătimirii* le găsi de-a dreptul naive. Se opri, din oboseală, în faţa capcanei *Groaza,* iar cînd reluă lectura nimeri cu cîteva pagini mai departe.

Şi aşa, lăsă *Necunoscutul* pentru cititorii din viitor, capcana *Imaginaţia* îi aminti de cumpărăturile pentru ziua soţiei, aruncă o punte de optimism pe care trecu peste capcana *Tainei,* nu luă în seamă *Îndoiala,* traversă, sări, ocoli alte capcane, jumătăţi de capcane — rămase după filele deteriorate — pînă se plictisi de-a binelea şi nu mai ajunse la cea din urmă capcană în faţa căreia există numai cutremurare.

Astfel, cititorul-care-nu-poate-fi-lesne-definit se salvă. Şi găsind neinteresantă vechitura, o vîndu la anticariat, iar cu banii recuperaţi cumpără... ce poate cumpăra un cititor-atît-de-greu-de-definit ?

Ce s-a întîmplat mai departe cu cartea, reprezintă, bineînţeles, o altă poveste.

CAVALERII MESEI ROTUNDE

Şi aşa, puternici şi neînvinşii cavaleri ai Mesei Rotunde, sir Alf, sir Beth şi sir Gamm ajunseră la o răscruce. Se sfătuiră pe care dintre cele trei drumuri să pornească, cînd Gamm zări la marginea crîngului din apropiere trei domniţe înveşmîntate în haine strălucitoare. Erau cam departe pentru a le vedea lămurit feţele, însă fiecare dintre falnicii călăreţi simţi ca pe o răsucire de vîrf de spadă fierbinte prin trup, o stare ciudată. Nu-şi explicară sentimentele, dar avură senzaţia unor amintiri care nu se lăsau chemate şi rostite. Cu siguranţă însă, domniţele erau necunoscute.

Nici nu mai aveau timp de alte gînduri. Fără să-şi vorbească, cele trei se despărţiră şi plecară grăbite, fiecare pe altă cale. Nu înainte de a lăsa să cadă, în pulberea drumurilor, cîte o batistă albă şi dantelată.

Sfatul cavalerilor nu dură. Hotărîră să se întîlnească peste un an, la răscruce, oricare-ar fi fost întîmplările şi piedicile. Trebuia să dea pinteni, pentru că domniţele să îndepărtaseră, zărindu-se doar ca nişte pete strălucitoare, pe subţirile pîrîuri ale drumurilor. Ridicară batistele şi, treptat, staturile lor înalte şi călări de centauri în armură dispărură în pînza orizontului...

Sir Alf plecase pe drumul din stînga. Domniţa din faţă avea un misterios har la mersul pe jos, pentru

că o ajunse de abia după un trap bun. Lăsă o distanță între ei și încercă să-și închipuie care ar fi modul cel mai potrivit de a intra în vorbă.

Cum mergea adîncit în căutarea gîndului bun, auzi strigăte și țipete. Domnița, care se îndepărtase iarăși, era atacată de un grup de bărbați necunoscuți.

Sir Alf nu avu nici o clipă de reținere. Își ridică lancea și porni în galop, amenințînd cu vocea-i de tunet. Ceilalți se-ntoarseră spre el, privindu-l cu uimire. Unul duse la ochi un fel de armă și slobozi, unul după altul, mai multe proiectile ca niște săgeți. Ori sir Alf se feri cu iscusință, ori proiectilele aveau traiectorii anapoda, pentru că nu se simți atins de nici unul, cu toate că le văzuse foarte aproape de scutul și pieptul lui. Dar galopul său nu contenise și era acum lîngă necunoscuții care-l priveau cu gurile deschise și ochii mari de mirare.

— Nu știu ei ce-nseamnă iscusința unui cavaler al Mesei Rotunde, zise sir Alf și lovi puternic cu lancea în cel mai aproape dintre dușmanii săi necunoscuți.

Cu toată îndemînarea lui, lancea trecu pe lîngă adversar — sir Alf avu o clipă impresia că arma străpunsese trupul lovit, dar nu se oprise deloc în carne și nici nu lăsase vreo urmă — iar călărețul, mînat de galop, nu se putu opri decît după o bucată de drum. Cînd întoarse, mai zări doar goana necunoscuților, grăbiți să dispară care-ncotro, în frisonul spaimei.

— Au fugit nemernicii — gîndi sir Alf. Totuși, cum de n-a căzut cel atins de lance? Nu cumva o fi vreo vrăjitorie? Să știi că-i mîna lui Merlin aici,

își încheie meditația sir Alf și grăbi s-ajungă din urmă domnița.

Dar aceasta nu se vedea nicăieri. În scurtă vreme, drumul intră într-o pădure. Cărarea șerpuia pe sub copacii deși, printre care nu se vedea nimic. Sir Alf osteni și făcu popas.

Noaptea trecu în liniște. A doua zi, sir Alf își reluă căutarea. Dar capătul pădurii nu se vedea. Uneori avea senzația că se mișcă într-un labirint, că trece prin locuri știute. Perseverența lui sir Alf nu avea însă margini.

Așa se făcu că sir Alf rătăci prin pădure zile fără număr. Frunzele își schimbaseră culorile, ruginiră și căzură, iar în locul lor apărură mugurii unei alte împliniri. Sir Alf mergea necurmat, oprindu-se doar în popasurile odihnei și ale vînătorii.

Și-ntr-o zi copacii se răriră. Poienele erau mai largi, lumina mai mare. Marginea nesfîrșitei păduri nu-ntîrzie să se arate. Pentru prima dată după atîta vreme, sir Alf privi scutul rotund al soarelui nepătat de umbrele tremurătoare și verzi ale frunzelor.

Drumul se lărgise iarăși. Unde s-o fi rătăcit domnița? se tulbură de amintire sir Alf. Niciodată n-am putut s-o văd bine la față. O fi fost cu adevărat sau doar o nălucire întruchipată de vraja lui Merlin ?

Sir Alf deșira în tăcere gînduri și taine. Într-un tîrziu, cînd ridică privirea, văzu venind, pe două drumuri, doi cavaleri călări. Staturile lor îi erau cunoscute...

Sir Beth o pornise pe drumul din dreapta. Ajunsese repede domnița, descălecase și mergea ală-

turi. Domnița îl privea din cînd în cînd, zîmbindu-i. Îi puse două-trei întrebări, dar ea-i răspunse cu același surîs. Hotărî să se facă mai bine înțeles și întinse brațul încercînd s-o oprească. Dar în aceeași clipă ea arătă cu mîna, alarmată, la ceva din fața lor. Necunoscuți în haine curioase și înfățișare amenințătoare se apropiau de zor.

Sir Beth se gîndi că nu mai e timp să încalece și scoase spada. Necunoscuții îi înconjurară. Cu un strigăt de izbîndă, se repezi spre dușmanul din față.

Surprins de atac, poate lovit — sir Beth era aproape sigur că spada lui trecuse prin pieptul necunoscutului, dar văzu uimit că acesta nu sîngera — adversarul sări înapoi. Cîțiva dintre ceilalți au scos niște arme mici, din care au ieșit flăcări și tunete. Sir Beth simți de cîteva ori aerul încălzit lîngă el și chiar sub armură, dar atît.

Necunoscuții au arătat mare uimire și s-au întors iute din drum. Sir Beth se uită după domniță. În timpul atacului n-avusese vreme s-o mai vadă. Domnița nu se zărea. Și nici nu era acum timp s-o caute, pentru că necunoscuții se-ntorceau cu niște plase mari în mîini. Voiau să-l prindă viu — înțelese sir Beth. Încălecă și porni în goană, urmărit de ei.

Se opri la malul unei ape mari, curgătoare. Nu putea intra în apă cu armura, s-ar fi înecat sigur. Abia în ultima clipă, sir Beth avu norocul să găsească, legată de mal, o plută. Urcă calul pe plută, puse mîna pe prăjină și împinse puternic spre mijlocul apei. O plasă aruncată meșteșugit căzu pe sir Beth, dar, poate datorită mișcării plutei, plasa alunecă sau se rupse și căzu în apă. Cîteva clipe s-au

mai auzit vocile uluite ale necunoscuților, apoi vigoarea curentului îl mînă la vale.

Ziua trecu și sir Beth înțelese că va trebui să petreacă și noaptea pe plută.

A doua zi, încercă să ducă pluta spre unul din maluri. Zadarnice au fost însă toate eforturile. Violența curentului nu-i îngăduia să schimbe în nici un fel direcția plutei. Își zise că trebuie să aștepte domolirea apei sau apropierea de un mal, să poată ieși. Deocamdată se apucă să pescuiască. Apa era bogată în pește. Din loc în loc, puterea vîrtejului smulsese arbori tineri. Cu mlădițe și cu frunze, hrăni calul.

Nici în zilele următoare sir Beth nu găsi prilej să părăsească pluta. Viteza apei nu scădea, iar malurile se îndepărtau, semn că rîul creștea, primind vămile lichide ale altor pîraie și torente.

În alunecarea zilelor și nopților, sir Beth pierdu orice idee despre timpul scurs. Serile, culcat pe spate, privea enigmatica trecere a constelațiilor și aștrilor, dar drumul lor și meandrele rîului nu-i spuneau nimic despre tărîmul unde se afla, tărîm de vrajă, fără îndoială, că nu se putea ca un cavaler al Mesei Rotunde să nu întîlnească în calea lui vreo magică uneltire a lui Merlin.

Într-o dimineață, se trezi cu pluta oprită într-un țărm. Calul trecuse pe mal și păștea iarba dorită de atîta vreme. Sir Beth părăsi pluta. În sfîrșit, simțea sub tălpi altceva decît înșelătoarea și primejdioasa unduire a apei.

Încălecă și străbătu în goană cîmpul verde și înflorat. La margine îl întîmpină un drum...

Sir Beth călărea adîncit în gînduri. Cine era domnița, cine necunoscuții ? Prin ce meleaguri neștiute îl dusese spinarea de șarpe a rîului ?

Duse mîinile streașină la ochi, măsurînd întinderile. Nici o mișcare, în afara unor două puncte negre care pătau orizontul. Punctele crescură și deveniră siluetele a doi călăreți falnici. Erau... Sir Beth își îndemnă calul la galop...

Sir Gamm își urmări destinul în rochie strălucitoare drept înainte, pe drumul care ajunse repede la poalele unui munte. Domnița urcase de-a dreptul și dispăruse înapoia unor stînci. Sir Gamm trebui, călare fiind, să urmeze cărarea, ocolitoare de stînci, arbori și viroage. Din cînd în cînd, cîte-o rază de soare reflectată îi arată calea urmată de domniță.

Cărarea aproape se pierdu. Sir Gamm încercă să urce fără ocolișuri. Cîștiga teren, chiar dacă nu-i era ușor calului să ia pieptiș panta muntelui.

Se apropie destul de cea dinainte, cînd domnița dispăru într-un fel de ceață cenușie și umedă. Sir Gamm înaintă neșovăitor.

Ceața sau norii se dovediră greu de străbătut. Sir Gamm distingea pămîntul și ceea ce era doar pînă la zece-douăzeci de pași. Cărările, urmele lipseau cu totul. Căderea serii și apoi a nopții făcu mai grea ceața. Era ca legat la ochi.

Ziua se vesti numai prin albirea cetii și îngăduința de a vedea la cîțiva pași înainte. Sir Gamm simți vag că nu va putea scăpa prea repede din această ceață neobișnuită, care părea mai degrabă magie decît lucru firesc. Merlin sau alții ca el — îl fură gîndul.

Sir Gamm nu lovea cu lancea precum sir Alf și nici nu mînuia spada ca sir Beth. Că era și el invincibil, se datora mai degrabă minții lui, croită din materiale mai subțiri și mai delicate. În noianul de zile care urmară, sir Gamm avu răgazul să observe și să mediteze asupra a mai multor ciudățenii.

Mai întîi era drumul, care, ori încotro te îndreptai, urca. Era semn că nu există cale de întoarcere.

Apoi i se întîmplă lui sir Gamm să lunece de mai multe ori, lovindu-se de stînci ori de arbori. Niciodată însă nu simțise dureros ciocnirile, de parcă copacii sau stîncile ar fi fost și ele din ceață, doar că mai compactă. Or, poate trupul lui trecea prin ele ca o imaterialitate...

La multe altele întîmplări și lucruri gîndi sir Gamm în mersu-i neistovit ori în popasurile lungi, cînd se hrăneau, el și calul, cu roadele muntelui, ciuperci și poame. Și-n juru-i, ceața, cel mai înșelător dintre labirinturi...

Știa însă că toate-s limitate și că și întîmplarea lui va avea un sfîrșit. Acesta a fost într-o dimineață neștiută, cînd ceața s-a tras brusc, mantia lunecată, și sir Gamm, cînd se obișnui cu noua stare de lumină, pe care ochii lui aproape o uitaseră — cumplită temniță de întuneric poate fi ceața —, văzu o cîmpie largă, iar dintr-o parte și alta apropiindu-se oglinzile strălucitoare ale armurilor unor cavaleri pe care nu trebui să stea la gînduri ca să știe cine-s...

Sir Alf, sir Beth și sir Gamm se îmbrățișară lung, cu bucuria revederii. Învoiala fusese respectată, se întîlniseră ; un an — sau poate mai mult, cine știe — era dus. Au început să-și povestească pe-ndelete în-

tîmplările prin care trecuseră. Pe măsură ce povesteau, se convingeau că o mînă necunoscută le dirijase destinele. Şi, totodată, creştea în ei senzaţia eliberării, de ceva străin şi magic, amănuntele se ştergeau şi uitarea se-aşternea ca un văl invizibil...

Şi aşa, puternici şi neînvinşii cavaleri ai Mesei Rotunde, sir Alf, sir Beth şi sir Gamm ajunseră la o răscruce. Se sfătuiră pe care dintre cele trei drumuri să pornească, cînd Gamm zări la marginea crîngului din apropiere trei domniţe înveşmîntate în haine strălucitoare. Erau cam departe pentru a le vedea lămurit feţele, însă fiecare dintre falnicii călăreţi simţi ca pe o răsucire de vîrf de spadă fierbinte prin trup, o stare ciudată. Nu-şi explicară sentimentele, dar avură senzaţia unor amintiri care nu se lăsau chemate sau rostite. Cu siguranţă însă, domniţele erau necunoscute.

SEMINȚIA LUI ADAM

— Drept prolog la cele ce urmează ar trebui să vă spun o palpitantă povestire cu piraţi. O istorie petrecută cu adevărat acum două secole şi mai bine. Îmi pare rău că n-am uneltele necesare ca să fac impresionantă această întîmplare, se arată modest doctorul. Dar imaginaţia voastră poate să facă cu uşurinţă, mai vie, o simplă derulare a unor fapte de cronică reală. Pentru că toate sînt descoperite de mine, după cercetări lungi şi întîmplări norocoase.

Povestea asta poate să pară, nu numai din cauza povestitorului, banală : aşa şi este.

Închipuiţi-vă un vas cu pînze navigînd liniştit pe marele ocean. Pe neaşteptate, apare o navă de piraţi. Fără nici o abatere de la regulă, piraţii atacă. Cad victime de amîndouă părţile. În sfîrşit, hoţii de mare, cu mai multă îndrăzneală şi cruzime, ocupă vasul, pradă ce e de prădat şi fac cîţiva prizonieri. Dar izbînda le e de scurtă durată. Apar alte două vase de luptă a căror misiune e tocmai curăţirea mărilor de soiul ăsta de rechini. Începe o urmărire care se termină înaintea unei bariere de corali. Corabia-pirat încearcă un loc de trecere, dar nu izbuteşte decît să se facă ţăndări la ciocnirea cu recifful. Nu sînt culeşi supravieţuitori.

Navele de război mai stau o vreme prin preajmă şi pescuiesc resturi ale navei distruse. Întîmplarea

face ca-ntr-o ladă să se fi păstrat intact un jurnal de bord al piraților. Lectura nu oferă nimic neobișnuit. Pentru ei ! Trec nepăsători și de amănuntul că printre prizonieri era unul deosebit : cu o mare putere de sugestie a privirii — „de parcă te privește cu trei ochi, unul în frunte", spune jurnalul — și cu o suspectă capacitate de previziune. Sigur că de acest amănunt n-am trecut eu, zise cu seriozitate doctorul. E un fapt de temelie în argumentarea teoriei mele, pe care v-o spun mai departe, într-o altă istorisire. Nu uitați, deci, detaliul acesta, care trebuie pus în capul povestirii, pentru a înțelege...

Doctorul făcu cîțiva pași, înghiți un sfert din paharul ținut între degete și reluă :

— ...Așadar, mă aflu ca medic și cercetător pe o insuliță pierdută într-un infinit lichid, dar cu existența și tainele vegheate de primejdioasa barieră litorală de mărgean. Insula e populată doar de cîteva sute de suflete, însă omenirea acestui secol nerăbdător, care trimite oameni spre alte lumi din Univers, nu poate lăsa necercetată o comunitate, fie ea cît de restrînsă și de doritoare să fie lăsată în pace. Cert e că nimeni din cei de pe insulă n-a avut curiozitatea să privească dincolo de lumea lui și tot nimeni n-a dorit sau n-a formulat vreo invitație pentru cineva de dincolo de baricada securității lor. Dar eu trebuia, în numele civilizației, să văd ce-i pe insulă, cine-s locuitorii și să informez lumea mare, hămesită după vești de orice fel.

Am ajuns pe insulă anul trecut. O populație de patru-cinci sute de inși, mai degrabă îngăduitoare decît prietenoasă, m-a lăsat în voie, nearătînd nici o urmă de interes pentru mine și misiunea mea. Nici

între ei relațiile nu atingeau temperaturi prea înalte. De parcă oceanul cel vast le pacificase (inventez, lunec) comportamentul, existența, într-atît încît nici intercomunicarea nu le mai era necesară. Sau parcă știau totul și doar din cînd în cînd vreo neașteptată descoperire îi obliga la schimburi de cuvinte. (Aveau, dealtfel, o limbă analitică, foarte ușor de învățat și doar utilizarea rară și aproape întîmplătoare a vorbirii m-a făcut s-o pot deprinde după o vreme destul de lungă.)

Dar eu eram, cum v-am spus, lăsat în pace. Ca și cum lumea lor, viața lor se consumau deasupra mea, într-o altă dimensiune. Nu observăm decît ceea ce sîntem obișnuiți să observăm. Numai hazardul a făcut să aflu, uluit, că lipsa de comunicare sonoră se datorează unei alte forme de comunicare, tăcută, tainică, dar mai directă și eficientă, că mințile lor sînt în continuă legătură și invizibilă.

O ramură groasă și uscată se rupsese și lovise fruntea unui tînăr : un accident. Eram în preajmă și am venit repede. Tînărul căzut arăta dezorientare, de parcă i-ar fi fost lovit un organ al echilibrului și vederii. Ochii n-au fost atinși, dar privirea lor era pierdută, semn că nu înregistrau nimic. Tînărul vorbea, vorbea fără contenire, acuzînd dureri. I-am pipăit fruntea. În mijloc, deasupra ochilor, am simțit o căldură ciudată și o vagă senzație de unduire, ca și cum un alt ochi s-ar fi mișcat dezordonat în orbita lui. Acolo, acolo, resimțea durerea, acolo era atins un organ pe care nu-l inventariaseră cunoștințele mele de anatomie.

Cîteva momente mai tîrziu au sosit cîțiva insulari. L-au ridicat pe accidentat și au intrat într-una din casele din preajmă. Am vrut să-i urmez, le-am

explicat că sînt medic, dar m-au refuzat, oprindu-mă cu blîndețe.

—Știm totul despre tine, îmi spuse unul dintre ei care părea mai autoritar — dar poate și mai blînd totodată. Însă tu vei pleca în curînd și nu știu dacă ai să ne aduci binele, chiar dacă ne-ai dorești ! Lasă-ne...

Nu aveam atunci nici un gînd de plecare, dar previziunea omului acela s-a împlinit. Am părăsit insula, nu pentru a renunța, ci dimpotrivă, pentru a dezlega pînă la capăt taina acelei populații cel puțin neobișnuite.

Am cercetat arhive și biblioteci, am studiat documente, am luat în seamă orice urmă, orice știre despre insulă și trecutul ei. Și am aflat, nu totul, dar destul pentru a închega o teorie, pentru a suplini absențele cu deducții, pentru a îmbrăca un schelet de date cu carnea vie a imaginației : pentru a explica.

Să reamintim. Un vas cu pirați se strivește de bariera de mărgean din preajma unei insule. Nu sînt culeși supraviețuitori. Din jurnalul de bord al piraților aflăm despre existența unor prizonieri, dintre care unul — Adam pe nume — arată ciudate proprietăți parapsihologice, putere de sugestie și premonițiune. El îi avertizează pe pirați — zadarnic — că vor pieri lovindu-se de recif. Adam e singurul care se salvează înot, ajungînd pe insulița abia populată din spatele barierei de corali.

Adam se integrează vieții de pe insulă. Un fenomen, o întîmplare, un accident, face ca populația bărbătească de aici, oricum puțină, să dispară. Nu vă dau nici o explicație anume, n-am date, dar sînt de întrevăzut diverse posibilități : o epide-

mie, un război local sau cu populația altor insule (cu toată distanța enormă, se știe ce navigatori de excepție sînt locuitorii acestor neînsemnate petece de pămînt exilate-n împărăția lichidă a oceanului), un atac pirateresc (niște pirați mai norocoși), un pescuit nefericit, în care ambarcațiile sînt distruse de furtună. Sau orice altceva. Dar populația bărbătească dispare. Adam rămîne singurul sau printre cei cîțiva bărbați de pe insulă. Oricum, urmașii lui îi moștenesc calitățile. Într-un perimetru închis, pe distanța a două secole și ceva, iată că toată lumea insulei este la fel. O mutație întîmplătoare, excepțională, a devenit element de definiție. Oamenii se înțeleg, comunică într-un fel telepatic, intuiesc viitorul sau cîteva direcții ale lui.

Și acum, iată, va trebui să punem semnul consecinței. Este această seminție a lui Adam, cu particularitățile ei, o nouă specie de oameni ? O nouă rasă măcar, care nu se diferențiază prin talie, sau prin pigmentul pielii ci printr-o șansă a intelectului ?

— Ce te mai întrebi, doctore, dacă prin tot ce-ai spus pînă acum țintești clar concluzia că pe insula dumitale trăiește o altă omenire — specie sau rasă, cum vrei. De fapt, dacă mai ai dubii, întoarce-te pe insulă.

— Îndoiala este necesară și îndoiala este creatoare. Din cauza ei scuturăm praful de pe adevărurile care amenință să ruginească în apa eternității și cu îndoială le șlefuim și le redăm strălucirea relativului. Dar pe insulă nu mă voi întoarce, cel puțin așa curînd. Oamenii aceea se simt bine netulburați. Însă nu cred că în viitor — fac și eu previziuni, m-am contagiat — va fi la fel. Pentru că acum sînt puțini, un „trib" care-și ajunge sieși. Dar cînd numărul lor va crește și vor împînzi lumea ?

O MIGRARE

Biografia lui n-a avut nimic spectaculos: în ochii celor comuni, excepționalul — orbitor — trece neobservat. O lumînare aprinsă în timpul zilei e o stupizenie, ori cel puțin o inutilitate care atrage atenția tuturor, în timp ce miracolul trecerii soarelui pe drumul de glorie al zilei nu emoționează pe nimeni. Efect al obișnuinței, spunem. Sigur, excepționalul, odată cunoscut, iese din teritoriul de interes al acestei ciudate alcătuiri care e mintea omenească.

Dar biografia lui n-a avut nimic spectaculos.

A arătat doar, de copil, o puțin obișnuită atracție pentru păsări, pentru păsările cerului, semețele proprietare ale văzduhurilor. Se apropia de cele mai sperioase, i se așezau pe umăr cele primejdioase. Comunica, se vede, cu ele, într-un fel neștiut oamenilor. Și-ntr-un fel știut, pentru că putea produce aidoma nenumărate glasuri de viețuitoare ale înălțimilor. Nu imitații, ci comunicări.

Unii și-au dat seama de harul lui și l-au chemat la o vînătoare, în credința că glasul lui va aduna vînatul. Această vînătoare a fost și ultima. Pentru că, într-adevăr a vorbit păsărilor, dar avertizîndu-le. În mai puțin de un ceas, pădurea sărăcise și și puii își părăsiseră cuiburile.

Mai era ceva și cu înfățișarea lui, cu profilul lui particular, al cărui sigiliu era curbura regală și vulturească a nasului, așezarea neobișnuită a ochilor.

Chiar inteligența lui, rară, era într-un fel anume selectivă, interesată în unele învățături, de tot neajutorată în altele.

La toate acestea ar fi de adăugat puterea singulară a privirii lui, instinctul perfect de orientare oriunde, greutatea uimitor de mică a trupului lui bine desenat și viguros, de parcă oasele i-ar fi fost goale în interior.

Ceea ce n-a scăpat însă nimănui a fost bizareria comportamentului lui în zilele primăverilor și toamnelor, cînd ordine neștiute chemau ori dădeau plecarea legiunilor înaripate. Era, primăvara, exuberant, de o bucurie năvalnică, împărtășită tuturor. Era, toamna, de o tristețe, nedeslușită și pustiitoare. Primăvara căuta cuib păsărilor prin cotloanele cele mai ferite și mai sigure. Toamna căuta păsările rănite, adăpostindu-le, vindecîndu-le.

Era, de-acum un tînăr puternic și înțelept. Venise iarăși o primăvară, alta, al cărei număr ar fi putut fi știut numai de cel care, dispărînd, a lăsat principiul și ordinea să guverneze lumea.

Veselă și bucuroasă totdeauna în acest anotimp, purtarea lui atinse de astă dată exaltarea. Nimic nu-l mai putea opri să-și petreacă toată ziua alergînd prin păduri și lunci, oriunde numerosul popor al păsărilor își stabilește țară și casă, sporovăind în limba din care auzul nostru cunoaște numai avertizările și țipătele de ocară.

Înfățișarea începu să i se modifice. Pe trup, pe brațe, i-a apărut un puf care, cu fiecare zi, deveni mai pronunțat. Medicii ridicară din umeri : nu-și

puteau explica nimic. Puful se transformă în pene. Penele crescuseră toată vara. Spre toamnă, brațele îi deveniseră aripi puternice.

Se însingurase de familie, de oameni. Dimineața se furișa spre păsările lui, seara se întorcea acasă numai după căderea nopții.

Toamna aduse din nou semnul de plecare pentru călătoarele cerului. Stoluri, cîrduri, singuraticele, toate urmau chemarea Sudului.

Și într-o zi — prevestită de mulți — el se urcă pe clădirea cea mai înaltă și se aruncă în gol, urmărit de o mulțime încremenită.

N-a urmat nici o cădere, pentru că, întinzînd aripi largi, acest Icar mai bine dotat stăpîni aerul și cu un țipăt de izbîndă porni spre înalt, în urma unui triunghi zburător de cocori. A durat puțin pînă să dispară în zare.

Cu viteza zilei de azi, vestea se răspîndi în toată lumea, comentată în fel și chip.

Savanții s-au întrecut în presupuneri și un nou Darwin dezvoltă teoria că Icar — cum îl numeau de-acum toți — era unul din reprezentanții acelei rase care a dat naștere omenirii, degradată din stăpînirea cerului. Oare nu sînt păsări mai inteligente decît orice maimuță respingătoare, oare nu sînt păsări care au glas mai omenesc decît al multor oameni ? — se înșiruiau regimente de argumente, toate pătrunse de adevărul științei.

În acest timp, el, „noul Icar", zbura și era fericit. Se odihnea în copaci sau în preajma așezărilor. Oamenii, avertizați, îl urmăreau cu privirile, îl salutau și anunțau autoritățile și ziarele despre drumul parcurs. Traversă Mediterana și se odihni pe vapoare, discutînd cu călătorii entuziasmați și cu

reporterii curioși, care voiau să știe precis dacă el, Icar, s-a hotărît să fie primul dintr-o nouă rasă care renunță la automobil, lift și mersul cu schiurile.

Atinse tărîmul celuilalt continent, nepăsător la vorbele lumii, dar mereu în atenția ei. Cunoscu peisaje însorite și păsări și mai neobișnuite. Și-l întîlni și pe cel care, departe de zvonul de voci al lumii, n-avea nici o veste despre Omul Pasăre.

Vînătorul Zulus se întorcea de la vînătoare cu tolba goală și, atent mereu la ce se întîmplă în jungla de deasupra capului, văzu o pasăre așa cum nu văzuse sau nu auzise vorbindu-se niciodată. Din instinct de vînător sau din superstiție, își trimise săgeata otrăvită spre vîrful copacului. Strigătul de durere al celui lovit a fost atît de clar omenesc, că Vînătorul Zulus nu mai întîrzie nici o clipă într-o așa înfricoșătoare preajmă.

DISTRIBUIT

Era încă foarte tînăr şi nu primise decît roluri obscure. Cronicile din ziare nu-l pomeneau decît în treacăt sau deloc. Părerile celorlalţi pendulau între a-l declara talentat, ceea ce nu întotdeauna înseamnă mare lucru, ori promiţător. Dar oricum, era foarte tînăr. Uluitorul şi aproape tragicul lui privilegiu n-a fost descoperit decît mai tîrziu, cînd abia a putut fi împiedicată iminenţa unui sfîrşit prematur.

Semnele primejdioasei lui înzestrări se arătară, totuşi, devreme. Ele n-au putut fi înţelese atunci, din cauza lipsei de evidenţă ori din pricina prejudecăţii — sau adevărului — că actorii sînt actori şi pe scena existenţei de fiece zi. Dar, mai tîrziu, ele au fost amintite.

În rolul episodic de cavaler, din piesa unui autor medieval, arătase eleganţă şi demnitate. Regizorul îl distribuise pentru statura lui înaltă şi fermă. Dar şi pentru comportamentul lui obişnuit. Că purtarea lui „de cavaler" în afara teatrului putea să fie *ulterioară* distribuirii în rol, regizorul n-a ştiut niciodată.

Interpretarea imediat următoare şi mai ales consecinţele ei ar fi trebuit să trezească bănuieli. Întruchipa un personaj versatil, laş, mincinos, ticălos,

un adevărat eşec uman. Actorul a fost la înălţime. Cînd ghilotina cortinei cădea peste capetele interpreţilor, o bună parte dintre aplauze îi erau destinate lui.

Numai că în viaţa eroului se produsese iarăşi o schimbare, ce din nou a trecut aproape nebăgată în seamă. Devenise laş, mincinos, pus pe şicane şi intrigi. Dacă situaţia ar fi durat, cineva ar fi avut de suferit, fără îndoială. Din fericire sau din nefericire, totul trecu repede. Fusese distribuit în alt rol.

Explicaţia acestei istorisiri începe odată cu punerea în scenă a unei tragedii, al cărei erou se stinge după o boală incurabilă. Acest personaj reveni actorului nostru. Succesul a fost total, şi asta în cea mai mare măsură datorită lui. Piesa ţinu afişul săptămîni în şir.

Abia după o vreme s-au observat mai multe schimbări din viaţa şi înfăţişarea actorului. Devenise palid, se gîrbovise, măsura distanţele cu paşi molatici. Lipsa de vigoare fizică, atît de potrivită rolului, dar atît de surprinzătoare şi supărătoare pentru el şi ceilalţi, indica îmbolnăvirea. Consultă un medic, apoi alţii. Toţi decretară boala, incurabilă, aceeaşi pe care o purta pe scenă personajul ultimei piese. Ştiu că este pierdut. Încetă să mai joace şi se abandonă evoluţiei lente dar neiertătoare a bolii lui.

Printr-o împrejurare, bătrînul lui profesor — marele actor — află toată această poveste aproape incredibilă. Reconstitui cu minuţia unui detectiv toată evoluţia carierei elevului său şi înţelese straniile şi totalele identificări ale acestuia cu rolurile însuşite. Şi, la fel, întui simplitatea fundamentală a unicului remediu.

Convinse teatrul să pună în scenă o lucrare al cărei erou era definit de o remarcabilă forță morală și fizică. Îl convinse — dacă se poate numi convingere resemnarea unui om pentru care nu există decît pierdere — pe tînărul actor să accepte rolul.

Piesa căzu. Dar la insistențele bătrînului a fost jucată mai departe. Pînă cînd n-au mai fost necesare fardurile care să ascundă paliditatea decăderii fizice și cînd nenumărate aplauze au răsplătit vitalitatea unei interpretări de excepție.

ROMAN POLIȚIST LA CERERE

În încăperea sa, scriitorul medita în fața foilor albe de hîrtie, cu acea expresie de modestie atît de dragă reporterilor de televiziune. Era gata-gata să înceapă o nouă carte, un roman, care să facă deliciul miilor de cititori. Exclusiv al lor. Pentru că acesta era adevărul : nu izbutise să facă vreo gaură în cerul prin care se intră în istoria literaturii și nu atrăsese atenția nici unuia din marii critici — seniorii investiturilor — cu excepția celui pe care-l înghiontise în tramvai (doamne, și ce lexic mai au și cei din elita criticii pentru astfel de momente, ce forță analitică, cîtă precizie în plasarea pe scara valorilor !...). De aceea, el se mulțumea cu cititorii. Ei erau camarazii cărora li se confesa pe zecile de pagini tipografiate.

Acum însă camarazii trebuia să mai aștepte. Noul roman era încă un nod gardian de gînduri, în care sabia minții lovise pînă la știrbirea tăișului, fără izbîndă.

Fără îndoială că spectacolul fascinant în care un scriitor pune pe hîrtie, demiurgic, prima silabă a unei cărți, merită mai multe pagini. Dar cum evenimentul acesta nu se produsese încă în încăperea în care ne-am început narațiunea, socotim că nu e chiar o impietate să anunțăm că meditația scriitorului a fost ultragiată de accidentul sonor al clo-

potelul de la intrare (adică soneria, dar expresia „clopoțelul de la intrare" are, să zic așa, farmec stilistic).

— Bună ziua, strecoară prin ușa întredeschisă atentatorul la liniștea creației literare. Sper să nu deranjez, avansează el în camera de lucru, citind contrariul pe fața scriitorului. Sînt detectiv și vreau să vă fac o propunere, intră repede în subiect, intuind limitele amenințătoare ale ospitalității scriitoricești. Propunerea mea e simplă : să scrieți o carte polițistă, roman, nuvelă, ce doriți, cu personajele și situațiile pe care vi le furnizez eu.

Atenția scriitorului s-a comutat pe lungimea de undă a interesului.

— Cum adică, dumneavoastră să-mi dați personajele, situațiile, subiectul...

— Da, și subiectul.

— Și eu ce să fac ? Eu sînt scriitor, stimate detectiv. Dumneavoastră aveți nevoie de o dactilografă ! Regret, dar timpul meu e prețios, timpul este creație.

— O clipă ! Nu e ce credeți dumneavoastră. Poate să vă fi jignit, nu sînt un bun mînuitor de cuvinte. Am vrut să spun că eu vă fac doar niște sugestii generale despre personaje, despre subiect, dumneavoastră vă utilizați toată capacitatea de creație. Ba chiar asta v-aș ruga...

— Bine, să zicem că aș fi de acord. Dar care e scopul dumneavoastră într-o asemenea afacere ? Și munca mea ? Cum va fi plătită ?

— Munca dumneavoastră se încheie printr-o carte, pe care editura... am eu relații la o editură care se dă în vînt după romane polițiste, unde

veți fi primit cu plăcere. Iar țelul meu... încă nu vă pot spune nimic, dar veți fi primul care-l va afla.

Și-așa a fost perfectată scrierea primului roman polițist la cerere. Cel puțin la cererea unui detectiv.

Poate să vi se pară lungă această introducere sau poate că ați dori să intrați în laboratorul scriitorului citindu-i, pe măsură ce-o scrie, cartea ,ori chiar influențînd comportarea și destinul personajelor. Dar nu se poate. Întîi pentru că laboratorul de creație al scriitorului e o instituție fără intrare pentru alte persoane. Și apoi pentru că, în ce privește însăilarea noastră, nu conținutul romanului la cerere interesează, ci suma de determinări pe care le-a iscat.

Așadar, detectivul, care s-a dovedit a fi un povestitor cu har, și-a prezentat în mai multe seri, temele și eroii. Scriitorul prelua cărămizile acestei narațiuni și ridica, în fiecare noapte, construcția nepieritoare a romanului său. Adevărat că uneori trebuia să aștepte, pentru că cercetările detectivului îl făceau pe acesta să întîrzie, iar alteori era chiar nevoit să schimbe situațiile și personajele, după cum hotăra detectivul. (Despre a cărui stare civilă n-am insistat pentru că un detectiv e în primul și în ultimul rînd detectiv, iar datele lui de comportament și talentele-i au rost să fie cunoscute într-o scriere de proporții, nu și într-o banală propunere de două-trei pagini ca cea de față ; și-apoi, un detectiv lasă totdeauna să se înțeleagă despre sine că e un profesionist dăruit cu modestie, în timp ce cititorii au atîtea modele la îndemînă, cu care se pot identifica, și atît de puțină voință de a se abține...).

Dar într-o zi, romanul a fost isprăvit. Editura l-a primit, cititorii l-au devorat, criticii... Criticii erau ocupați cu lucrarea unui confrate, care era în așa

măsură originală, încît o apreciere abruptă ar fi putut avea soarta întristătoare a unui buletin meteorologic.

Dar romanul era încheiat. Şi, cum am spus, importante pentru noi sînt întîmplările care au urmat. Ele sînt puţin cam sumbre, aşa că trebuie să îngăduiţi celui care vi le spune o anume schimbare de ton.

La cîteva zile după apariţie, detectivul a cerut pe o carte o dedicaţie pentru un necunoscut. Efectul acestei dedicaţii s-a văzut cam într-o săptămînă, cînd autorul a primit o scrisoare cumva neobişnuită, în care expeditorul caligrafiase cu zgîrcenie: „Ai descoperit totul, deşi nu-mi închipui cum. Fără îndoială, eşti un om de geniu. Mă predau!"

După mai multe zile, scriitorul a participat la un proces devenit ulterior celebru prin aceea că răufăcătorul, o minte diabolică, a fost descoperit datorită unei cărţi în care erau povestite toate faptele incriminate...

Dumneavoastră ştiţi cine-i autorul cărţii! Iar chestiunea efectului a fost lămurită în conversaţia plină de tîlc care a avut ca parteneri pe scriitor şi detectiv.

—Îţi dai seama, spunea cel din urmă (după atîtea zile petrecute împreună trecuseră la tonul familiar), că nu aveam nici o soluţie pentru a-l aduce în faţa justiţiei pe criminal. N-aveam dovezi, dovezi palpabile. Dar eram sigur că deducţiile mele sînt corecte. Şi atunci m-am gîndit la o carte care-ar putea povesti şi deconspira totul. M-am întemeiat pe marele dumitale talent. Sau, ca să fiu şi mai în tonul adevărului, mi-ai fost recomandat chiar de vecinul dumitale... răufăcătorul. Ştiai că ţi-e vecin?

Stă la cîteva numere de stradă mai departe. Într-o discuție în care încercam să-l conving că-l descoperisem, mi-a trîntit că ce-i spun eu se cheamă literatură și că ar trebui să mă adresez dumitate. Ceea ce am și făcut!

(S-ar putea ca sfîrșitul acestei întîmplări să pară și să fie anost. Amatorilor de fantastic le propun o altă variantă și cerul mi-e martor că nu mai știu care-i cea adevărată. În varianta asta, scriitorul și-a construit cartea în starea de transă pe care ți-o dă lucrul de noapte, în același timp în care, fără voia lui, criminalul împrăștia în jur gîndurile din cauza cărora se perpelea fără somn. Iar argumentul acestei variante e acela că, după mai multă vreme, căutîndu-l pe detectivul lui — poate pentru vreun nou roman, cine știe — scriitorul a primit răspunsul deconcertant că nu lucrează și n-a lucrat niciodată acolo un detectiv precum cel căutat.)

FOTOGRAFIIND

La douăzeci de ani, fotografiatul e o pasiune între altele posibile. Alexandru are douăzeci de ani, un aparat de fotografiat ce-i atîrnă de gît în toate excursiile și plimbările și un laborator amenajat într-o debara.

Aceste vești nu emoționează pe nimeni. Ele sînt însă premisă unor fapte tot atît de puțin obișnuite pe cît de dificil de înțeles.

Într-o zi, Alexandru își fotografiază prietena în fața muzeului de artă pe care tocmai îl vizitaseră. Nu e nici prima fotografie din ziua aceea, nici cea dintîi făcută iubitei. Nu simte o stare deosebită cînd apasă pe declanșator. Toate acestea fiind în inventarul normalului, abia ceea ce a rezultat după developarea clișeului reprezintă un șoc pentru tînărul amator de amintiri alb-negru.

Fotografia îi înfățișează prietena pe fundalul vechii dar frumoasei clădiri a muzeului. Prin fața clădirii trec mai mulți oameni ale căror siluete sînt ușor neclare. Alexandru își amintește că la ora aceea nu era nimeni în preajma muzeului. Și atunci de unde aceste persoane surprinse pe film ?

La o privire mai atentă, lucrurile încă se complică. Clădirea muzeului arată mai întinsă, descoperind o aripă care nu există. Sau care nu mai există.

Alexandru își amintește vag cele ce se spun despre acea latură a edificiului care fusese dărîmată în timpul războiului și care n-a mai fost reconstruită, tăindu-se pe acolo un bulevard.

În după-amiaza zilei, Alexandru e un zelos detectiv, hotărît să lămurească enigma imaginilor. Pune întrebări și arată fotografiile părinților, vecinilor, oamenilor în vîrstă din oraș. Cei mai mulți își amintesc exact vechea înfățișare a muzeului pe care o identifică pe fotografie.

Perseverînd, Alexandru izbutește și ceea ce ar fi putut aduce cît de cît lumină în întîmplare : găsește doi-trei dintre cei ce se recunosc în fotografie. Acum sînt oameni trecuți, dar fotografia îi arată tineri. Recunosc, au trecut de multe ori prin fața muzeului, dar nu-și amintesc să fi fost fotografiați vreodată în acel loc. Așa că situația rămîne mai departe nelămurită.

În dimineața zilei următoare, Alexandru trimite fotografii și scurte rezumate ale faptelor la cîteva reviste și institute științifice. Își cheamă prietena și camarazii — ei vor fi martori — și vine să fotografieze muzeul.

În răstimp de cîteva ore, face zeci de fotografii, acum în culori. La prînz, intră, așteptat de prieteni, în laborator. Fotografiile ilustrează realitatea comună. Cu excepția a două dintre ele, care par făcute, măcar pe o anumită porțiune, în interiorul muzeului. Pentru că, în loc să se vadă pereții exteriori ai clădirii, se disting cîteva portrete și peisaje ce se află în una din sălile muzeului. Încă o dată, Alexandru trimite fotografii și relatări revistelor și unor foruri științifice. Cu semnăturile prietenilor-martori.

Şi cu chemarea de a trimite specialişti care să fotografieze şi să filmeze împreună cu el.

A treia zi, cîteva ziare semnalează în rubricile lor de fapte diverse şi curiozităţi, evenimentul misterioaselor fotografii. Alexandru şi colegii lui, cu aparatele de fotografiat în funcţiune, sînt iarăşi de găsit în faţa muzeului. E aici acum o forfotă de oameni care, într-un fel sau altul, a auzit sau a citit despre întîmplări şi vor să asiste. Spre mijlocul zilei sosesc şi cîţiva fotografi de la revistele din capitală şi din alte oraşe din apropiere. Aparatele ţăcăne, oamenii comentează.

După-amiază, toate laboratoarele fotografilor din oraş sînt în activitate febrilă. Se developează, se fac fotografii alb-negru şi colorate.

Urmează confruntările. O fotografie a lui Alexandru diferă de celelalte cîteva sute ale sale şi ale celorlalţi. E prima dintre cele făcute de tînăr, chiar în dimineaţa în care venise întîiul la muzeu. În fotografie se vede limpede clădirea muzeului, iar în faţa ei un automobil răsturnat. Dar în preajmă n-au fost accidente, amintesc specialiştii care recunosc şi tipul de maşină accidentată.

Întrebarea care stăruie e însă alta. De ce abaterile sînt doar pe fotografiile lui Alexandru. O fi fost de vină ora luării imaginii, pelicula, aparatul ?

Cu abilitate sînt cercetate de ochi cunoscători, demontate şi refăcute, aparatul lui Alexandru, laboratorul, sînt încercate substanţele cu care lucrează. Examinările nu aduc însă nici o explicaţie. Atunci cercetările se extind asupra clădirii muzeului, pereţilor, asfaltului, trotuarelor, străzii. Fără izbîndă. Încurajatoare sînt pentru scurtă vreme cîteva constatări meteorologice. După zeci de ani, s-a observat

în cele trei seri aurore polare deasupra orizontului, lucru excepțional la latitudinea la care se află orașul. Apoi experții descoperă și dezvăluie că picturile ce se iviseră pe filmul din ziua a doua erau opera unui aceluiași vechi mare maestru care a folosit pentru fabricarea culorilor materiale de sursă nedesluşită, asemănătoare celor radioactive.

Din păcate, aceste detalii nu sînt pînă la capăt de folos luminării faptelor de pînă atunci. Şi cu atît mai puțin a celor care urmează. Pentru că, în ziua a patra, un accident copleşeşte de întrebări fără răspuns pe toți prezenții : un automobil dintr-un alt oraş se răstoarnă, chiar în fața muzeului, într-o ipostază identică celei din fotografia făcută în ajun de Alexandru. Din fericire, nu sînt victime.

Piața muzeului primeşte încă zile şi săptămîni vizitele fotografilor şi operatorilor de film şi televiziune, dar pe nici o peliculă nu se iveşte vreun semn din altă realitate. După mai multe luni de insuccese, numărul amatorilor de senzațional scade, fără să se reducă cu totul. Un ins care fotografiază muzeul — iată un peisaj de fiece zi.

Fotografiile lui Alexandru sînt analizate de minți cuprinzătoare şi de calculatoare grăbite. Nu se întîmplă oricînd să fie imprimate pe o peliculă imagini ale unor realități defuncte sau viitoare ori pentru care zidurile nu reprezintă obstacole.

Pînă acum n-am auzit vreo interpretare întemeiată despre evenimentele povestite. Şi cum n-am de gînd să improvizez eu una, vă istorisesc epilogul acestor întîmplări.

Descurajate de insucces, cercetările sînt amînate pînă cînd o altă tehnologie va fi în stare să ofere mijloace noi de investigare. Unele reviste găsesc că

e la fel de potrivit pentru foamea de senzațional a cititorilor să afirme că fotografiile au fost trucate : cele ce înfățișau distrusa fațadă a muzeului erau rezultatul unor colaje cu fotografii mai vechi, cea care prezenta imagini din interior fusese făcută chiar acolo, nu dinafara zidurilor, iar a treia filmase accidentul după ce acesta s-a petrecut și nu anticipîndu-l. Fără îndoială că reaua voință a acestor afirmații e lesne de dovedit.

Alexandru face studii de fizică în care devine un specialist de notorietate. Dar îmbrățișează îndeletnicirea de fotoreporter și e un harnic călător pe meridianele lumii, de unde aduce tot felul de imagini. Iar drumurile lui duc mai ales într-acolo unde se semnalează vreunul din faptele care strică simetria dintre realitate și înțelegere.

LEONARDO, ULTIMUL PORTRET

Sînt slăbit şi prezenţa necunoscuţilor e totdeauna obositoare. Am îngăduit în această dimineaţă vizita celor doi numai pentru că pretind că-mi vor arăta un lucru încă neîntîlnit. Dacă va fi aşa, merită, iar dacă nu, felul în care-i voi izgoni va tăia altora dorinţa de a mă vedea, şi oricum va fi un cîştig.

Intră chiar acum. Sînt destul de lipsit de puteri să mă ridic, ajunge politeţea de a-i fi primit. În penumbra încăperii le văd chipurile şi staturile foarte asemănătoare. Sînteţi gemeni ? îi întreb. Nu, răspunde repede unul. Iar celălalt adaugă : eu însumi, de două ori...

Le fac semn să se aşeze. Vorbiţi, le spun. Se privesc o clipă şi unul începe.

— Întîi trebuie să-ţi mulţumesc pentru că mi-ai îngăduit să te văd. Şi-apoi, pentru că-mi asculţi istorisirea. Nu vreau să te ostenesc, aşa că-ţi voi povesti foarte pe scurt ce mi s-a întîmplat sau ce *ni* s-a întîmplat, sensul e acelaşi.

Sînt un călător împătimit şi am ajuns şi pe acele necunoscute tărîmuri ale unei Asii pline de mistere. Într-o zi, aproape rătăcit, am întîlnit zidurile nebiruitei cetăţi Gor. Legenda cetăţii şi adevărul invincibilităţii sale le-am aflat, din nefericire, abia după ce s-a produs ireparabilul vieţii mele.

Gor a fost ținta a nenumărate invazii, motivate de avuția sau poate de mitul invulnerabilității ei. Dar cetatea a scos totdeauna la bătălie atîția apărători, încît s-ar fi putut crede că înapoia zidurilor ei se află o lume întreagă sau însăși sămînța popoarelor.

Izvorul nesecat al apărătorilor era în templul din mijlocul cetății. Repet, lucrul acesta l-am cunoscut mai tîrziu, cînd cel mai rău fapt cu putință se și petrecuse. În mijlocul templului se află două oglinzi perfecte și perfect paralele. Oricine trece prin spațiul dintre ele, se multiplică. Cîte treceri, atîtea multiplicări. În timpul primejdiilor, relativ puținii locuitori ai cetății își alegeau luptătorii, care, prin treceri succesive prin fața oglinzilor, deveneau armata fără sfîrșit a victoriei.

Nu știam această legendă sau, mai bine spus, această realitate, cînd am pătruns, în ciuda interdicțiilor severe, cu atît mai severe cînd se referă la străini, în singura enormă încăpere a templului. Era lipsită de orice fel de obiecte, cu excepția celor două oglinzi. Am trecut, curios și ignorant, prin fața lor, și iată-ne sau iată-mă, în două exemplare identice. Ego și alter ego, în formulă desăvîrșită.

Paznicii templului ne-au descoperit aproape imediat, dar nu ca să ne pedepsească. Osînda o și primisem.

Sacrificiul stăpînilor din Gor este absolut, nu numai pentru că lupta poate însemna moarte. Totdeauna rămîn supraviețuitori. Numai că supraviețuitorii luptătorilor Gor sînt condamnați de chiar condiția multiplicării lor. Fiecare dublare are drept revers înjumătățirea duratei vieții posibile. După mai multe multiplicări, luptătorii ajung să nu mai

poată spera decît un răgaz al vieții cît să afle victoria.

Am trecut prin fața oglinzilor din Gor și iată-mă existînd în două trupuri identice, dar condamnate, amîndouă, să moară de două ori mai repede decît i s-ar cuveni unuia singur.

La început mi s-a părut extraordinar să pot sta de vorbă cu mine însumi din alt corp, să urmăresc identitatea de gînduri și gesturi dintre cele două ipostaze ale mele. Dar nu după multă vreme, am început să resimt grăbita trecere a timpului, convertită în spaimă.

Încercam să mă resemnez, pînă în ziua în care am auzit. din gura unor bătrîni ignorați de timp, o altă istorie, o relatare despre o altă oglindă, ce s-ar afla într-o așezare necunoscută, și a cărei proprietate este aceea că din mai mulți care se află într-un același timp în lumina ei, se întruchipează o singură ființă, care reunește trăsăturile tuturor. O astfel de oglindă ar avea efectul invers celor din Gor și o asemenea oglindă îmi trebuia pentru a redeveni eu-însumi-singurul.

Am căutat peste tot oglinda „însumărilor" pînă cînd mi-am dat seama că o astfel de căutare este zadarnică. Atunci am început să cercetez altfel, să caut un om care să arate ca și cum ar fi reunirea mai multora. Un om de excepție, care să adune în el atîtea calități și să se mistuie în atîtea preocupări cîte să încapă în cîteva vieți. Așa am ajuns la tine...

Tăcere.

A tăcut. Sînt foarte slăbit. Atît de mult încît și povestirea lui nu m-a tulburat cum poate m-ar fi aprins altă dată. Iar ei sau el așteaptă de la mine

adevărul. Să nu-l ascund. Le fac semn să se apropie. Nu știu dacă șoapta mea ar ajunge pînă la ei.

— Cred în istoria voastră. Însă oglinda despre care credeți că știu ceva nu este, pentru mine, decît trupul acesta bătrîn în care viața se destramă ca o pînză putredă, trupul acesta în care abia mai pîlpîie lumina unei minți ce n-a putut cuprinde cît a vrut și care mai mult a imaginat proiecte decît a cules împliniri. Acesta sînt, tot mai puțin, și-mi pare rău că vă dezamăgesc...

Cei doi privesc înceata lunecare în univers a celui culcat. Apoi, cu gesturi perfect aceleași, se îndreaptă spre ușa camerei, unde așteaptă servitorii.

— Anunțați, spun amîndoi într-un glas, anunțați orașului și lumii că a murit marele și inegalabilul Leonardo !

O ABSENȚĂ

Încerc să pun ordine în învălmășeala de gînduri și stări venite tulburător odată cu întunericul acestei nopți unice. George e în camera de alături și nu sînt decît cîteva minute de cînd i-am privit somnul profund ce-i șterge orice expresie de pe chipul rămas atît de tînăr. Neînțeles de tînăr.

Să încep. Am revenit azi dimineață în casa părintească. După obicei, îmi petrec vacanțele numai aici, în neasemuitul nostru orășel de munte. Mă simt acasă nu numai pe străzile știute, dar și pe crestele și văile din preajmă. Muntele este marea mea dragoste, ascensiunile — viciul meu.

Așa a fost dintotdeauna. Și am rămas cu această iubire și după ce l-am pierdut pe George, nedespărțitul meu prieten, după ce am crezut, noi toți, că l-am pierdut. Sînt mai bine de optsprezece ani de la întîmplarea ciudată și tragică.

Eram, atunci, într-una din drumețiile noastre, pe un traseu de creastă, cum se spune în limba muntelui. Treceam printr-un loc primejdios, pe buza unei prăpăstii, tencuind cu trupurile zidul sinuos de piatră al muntelui. George era întîiul, pentru că era cel mai bun cățărător dintre toți. Noi, ceilalți, cîțiva studenți, unii de-ai locului, alții veniți să-și facă aici zilele vacanței, îl urmam la distanțe diferite, după abilitate.

La una din cotiturile contorsionatei poteci, George a dispărut. Și nu l-am mai văzut. L-am strigat, l-am căutat, am alarmat alpiniștii, echipele de salvare și autoritățile, dar George a rămas de negăsit. De parcă se pulverizase în aer, pentru că nici trupul lui n-a fost descoperit în cele cîteva săptămîni de trudnică și zadarnică cercetare.

În anii care au urmat, m-am întors mereu la locul dispariției lui George. Dar martorii — slabele și rarele fire de iarbă, cele cîteva stînci priponite pe marginea prăpastiei, cerul — nu aveau nimic de mărturisit.

Și dintr-o dată, după mai bine de optsprezece ani, se petrece lucrul cel mai puțin posibil de imaginat și de înțeles.

Se lăsase seara și povesteam părinților nimicuri din cele de peste an, cîte se strînseseră de la vacanța precedentă. Am avut totdeauna inexplicabile senzații prevestitoare legate de apariția unor oameni. Cum li se întîmplă, dealtfel, și altora. Și în timpul conversației mi-am amintit brusc și cu mare intensitate de George. Începusem să le spun părinților de această stare, cînd sună prelung soneria. Am deschis ușa și în prag, uluitor, ca într-un miracol sau ca în degradarea acestuia numită vis, se ivi George. Stăteam amuțiți și amețiți, incapabili de gesturi ori vorbe.

Dar George a spus cu simplitate „bună seara" și a continuat, zicînd că a făcut kilometri buni pe munte pînă să ajungă aici, că e atît de ostenit încît preferă să doarmă și să amîne pe a doua zi explicațiile.

L-am culcat pe George în camera mea și a adormit repede, nu înainte de a-mi spune cu un aer de mirare :

— Ce arăți așa dărîmat, amice, de parcă ai îmbătrînit așteptîndu-mă ?

Meditația e o soluție pentru lipsa mea de somn, nu și pentru dezlegarea enigmelor. Nu-mi pot închipui în nici un fel ce s-a întîmplat cu George, care a fost misterul dispariției și absenței lui, de ce a revenit abia acum și de ce arată atît de tînăr, tînăr ca atunci, de parcă timpul și-ar fi suspendat, pentru el, curgerea. Mintea mea refuză să creadă că George ar fi putut fi dus de puteri dinafara pămîntului, într-o altă lume, într-un alt spațiu. Lecturile științifico-fantastice pot fi pline de sugestii, dar pentru mine ele rămîn literatură.

4 octombrie

George s-a trezit după două zile de somn continuu. După încă o oră i-am aflat întreaga și incredibila poveste. Spun poveste și aș putea zice întîmplare, fapt sau oricum altfel, dar poveste e un cuvînt care învelește totul, ca o crisalidă nimfa fluturelui.

— Eram înaintea voastră pe cărarea muntelui și mă străduiam să găsesc locurile cele mai sigure pentru pașii noștri. După o cotitură, poteca se subțiase pînă la iluzie și m-am aflat atît de aproape de hăul prăpastiei, încît am avut senzația că și o simplă zbatere a aerului mă va împinge în gol. Și această vibrație, reală sau numai imaginară, s-a întîmplat la auzul unui glas care mă striga.

M-am clătinat și m-am prăbușit. Cuvintele sînt prea grăbite pentru a măsura dilatata secundă a căderii mele. În infima particulă de timp care a însemnat începutul dezechilibrului, am gîndit, într-un singur fulger luminos, toate întîmplările, toate speranțele și toate regretele vieții mele. În deznădejdea iminenței morții, am întrezărit singura neverosimilă cale de scăpare. Ca să nu mă prăbușesc, trebuia să fiu o stîncă. Și ca să fiu o stîncă, să pot deveni o stîncă, îmi spuneau toate poveștile din amintire, trebuia doar să mă dau de trei ori peste cap. Arbitrul lucid din mintea mea îmi vorbea de nebunia acestui gînd, dar nu hotăra el. Din acel fragment de clipă n-am mai căzut ci, cu voință, m-am rostogolit de trei ori. Și, brusc, totul în jur s-a făcut ceață deasă. Eram dur și eram lipit de tăria protectoare a muntelui. Eram stîncă.

Ți-ai imaginat vreodată ce este viața unei stînci? Sau dacă starea ei este viață, dacă durata ei măsoară ceva? Nu știu acum nimic, nimic ce poate fi comunicat prin vorbe, dar celulele trupului meu își amintesc vag de acea stare de siguranță a încremenirii.

Nu știu nici cît am fost de piatră, piatră la propriu, dar, într-un anumit moment, materia muntelui s-a mișcat ușor și iarăși m-am rostogolit peste cap, cred că de trei ori, și-am redevenit George, ce-l pe care-l ai în fața ta. Un George plin de nedumeriri pe care abia așteaptă să i le lămurești. Cred însă că toate se leagă de un simplu fapt, de timpul existenței mele în celălalt regn. Pentru că multe mi se par schimbate, începînd cu înfățișarea muntelui la locul întîmplării și sfîrșind cu orașul

și cu tine. Am impresia c-am fost departe de lume zile întregi, poate luni...

M-am ridicat și l-am tras în fața oglinzii.

— Privește-te, George, și privește-mă. Vezi-mi ridurile și strălucirea scăzută a privirii. Între noi s-au așezat optsprezece ani și evenimentele unei vieți !

Fața lui George se făcu palidă și încordată. Apoi încet-încet el se destinse și zîmbi.

— Ei, de-acum asta e ! Nu-mi rămîne decît să mă dau din nou de trei ori peste cap și să mă „învechesc" ca tine. Dar în povești n-ai voie să faci asta decît o singură dată. Așa că nu mai pot schimba nimic. Și nici nu știu încă dacă cei optsprezece ani sînt o zestre pierdută sau una cîștigată. Deocamdată sînt un student în vacanță...

CUPRINS

La „Meșterul Timpului“, 5
Un fragment de veșnicie, 10
Poate Eldorado, 16
Un semn din mit, 20
Asediile — o teoremă, 24
Un meșter dintr-o serie, 27
Lună amenințată, 32
Colecția de statui a cetății Kalua, 35
Urme dus și întors, 39
Phoenix 1 km, 43
Q. E. D., 47
Cauzele și urmările unei înfrîngeri, 51
Capcanele — o parabolă, 55
Cavalerii Mesei Rotunde, 57
Seminția lui Adam, 65
O migrare, 70
Distribuit, 74
Roman polițist la cerere, 77
Fotografiind, 82
Leonardo, ultimul portret, 87
O absență, 91

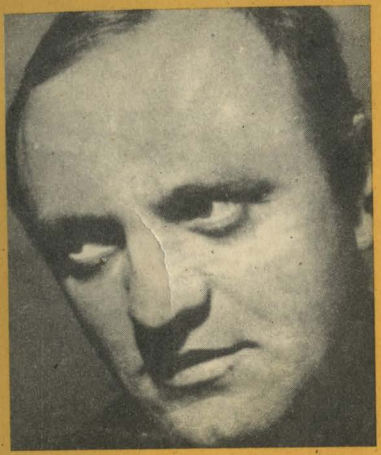

Aflată la limita dintre mitologie și abstract, posesoare a unei remarcabile forțe imaginative, trecînd prin numeroase „coincidențe" și printr-un imens și irezistibil timp, prin adevărate solicitări ale gîndirii conștiente, cartea de față este deosebit de interesantă, angajînd fantezia oricărui cititor.

Lei 3,75

Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen 2026